

India – Jaipur

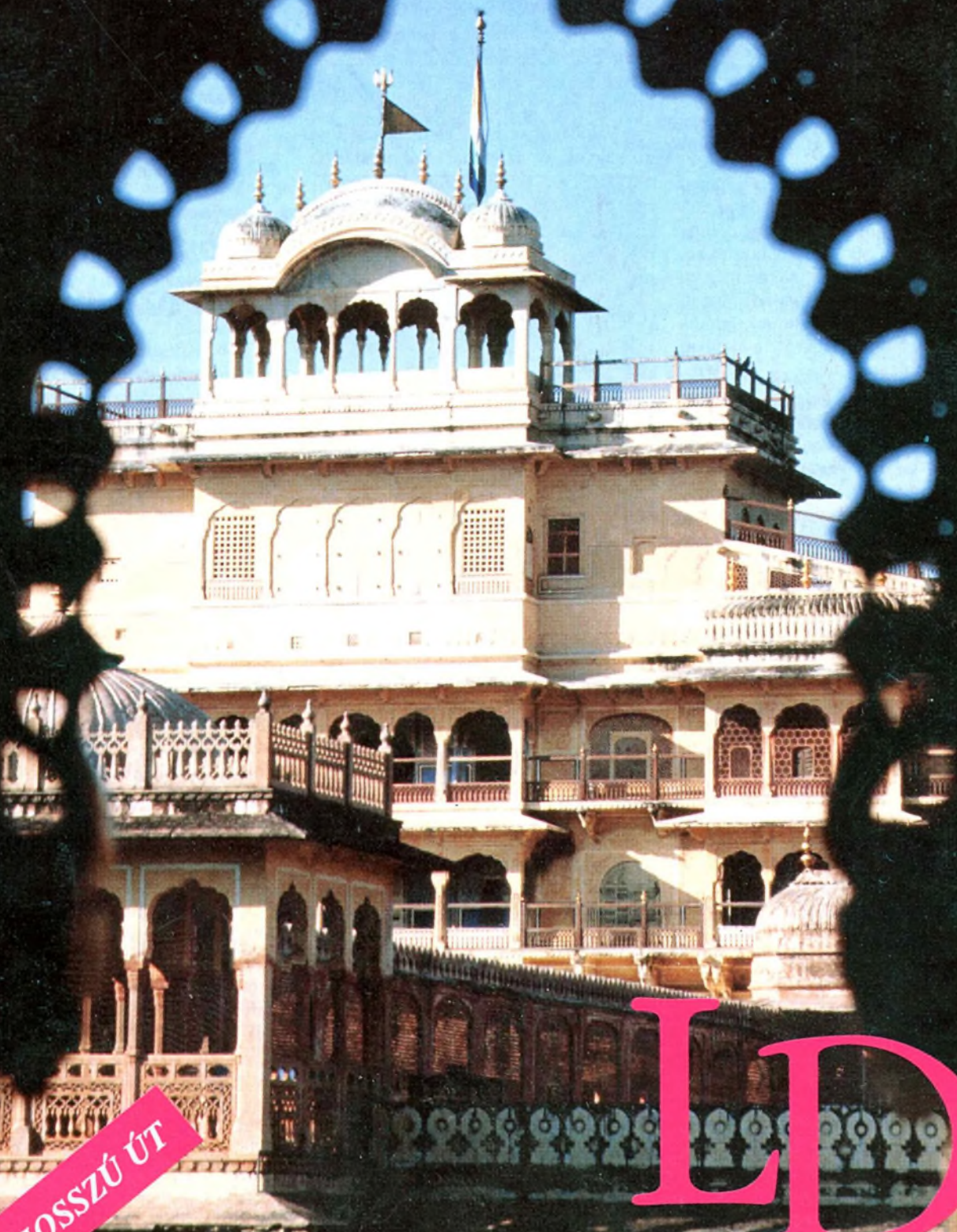
II. ÉVFOLYAM

10. SZÁM

ROMA LAP

1994. OKTÓBER

ÁRA: 9,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT

VAL

Az utolsó turai cigányprímás

Örömmel viseli a Tosko nevet

Szénási Tibor gyermekkori jópajtásom. Egykor – több, mint fél évszázaddal ezelőtt – együtt töltöttük el a délutánokat és a hétvégeket a Cigánysor homoktengerében, vagy az akkor még itt tátongó mélyárókban. Azóta is jó barátságban vagyunk, ha alkalmunk adódik el-el beszélgetünk azokról a kedves gyermekkori napokról.

Most, a szüreti multság egyik szünetében, az a kérdésem Tiborhoz, hogy valóban igaz-e az az állítás, mely szerint ő az utolsó turai cigányprímás. Talán annyit kell tudnia a kedves olvasónak, hogy egykor a nagyközségben több cigány zenekar is működött, és valamennyien nagy népszerűségnek örvendtek.

– Sajnos, igaz, amit mondasz – feleli Szénási Tibor, majd átszellemült arccal meséli el, ki tudja hányadszor azt a csodálatos kapcsolatot, amely a zene világához kapcsolta egész életét. Talán tisztetlenség részemről, de hirtelen félbe-

szakítom barátom lelkes előadását, és a következő kérdést szegezem neki:

– Téged Turán nem is ismernek más-ként, csak a beceneveden, hiszen mindenki csak egyszerűen Toskonak hív. Honnan ered ez a „melléknév”?

– Valóban igaz, hogy én már csak Tosko vagyok, és az is maradok mindenkinek a telepen is, és a faluban is. Azonban nem haragszom ezért a névért, sőt nagyon is büszke vagyok rá. Ezt a nevet ugyanis **Vidák Berci** bátyántól kaptam, aki minden idők legnagyobb és legismertebb prímása volt a környéken. Egészen fiatalon kerültem be a Berci bandájába nagybőgősként. Azonban állandóan gyakoroltam hegedűn is, már akkor nagyon szerettem volna a banda élére kerülni. Egyszer aztán Berci bácsi meghallgatott, és azt mondta: „Tibikém, te olyan leszel, mint Tosko bátyám, ő ugyanis minden cigány hangszeren tudott játszani.” Azóta mindenki csak ezen a néven emleget.

Közben indul a tánc, Tosko odalép a négytagú zenekar elé, és sűrű kurjongatások között felhangzik a Most kezdődik a tánc jól ismert dallama, s máris táncol az egész vendégssereg.

– Bizony, nagyon hiányzik a cimbalom és a klarinét – mondja később Tosko barátom. – Sajnos, nincs semmi remény arra, hogy a közeljövőben kapjunk utánpótlást. A fiatalokat már nem érdekli a cigánymuzsika. A meglévő zenekari tagok sem mind turaiak, a brácsás például Hatvanból jár hozzánk. Pedig sokat beszéltem a fiataloknak a cigánymuzsika szépségeiről. Elmondtam azt is, hogy a példaképem, Berci bácsi, egykor együtt muzsikált az idősebb **Berkesivel** és **Magyarival** is játszott sok alkalommal. Micsoda nagy dicsőség volt ez akkor! Én Berci mellett 22 évig húztam a nagybőgőt, majd később én lettem a prímás. Sajnos, mind a négyen nyugdíjasok vagyunk. Mi lesz a zenével, ha már mi sem leszünk?

Szomorúan búcsúzunk el egymástól és észreveszem, hogy mielőtt felszállna Tosko a kerékpárra, megtörli a szemét...

Takács Pál, tanár
Tura

Tisztelt Szerkesztőség!

1994. augusztus 20-án Besenyőtelken egy nagyon jól és színvonalasan sikerült sportrendezvényt szerveztünk. Ezúton szeretnénk megköszönni a „Lungo Drom” szolnoki vezetőségének segítségét, továbbá **Kalaz András** besenyőtelki polgármester, **Pál Péter** jegyző támogatását, valamint **Nagy Lajosnak** az ÁMK igazgatóhelyettesének és **Lovas Valérnak** odaadó segítségüket.

Tisztelettel:

Pusoma Károly
a „Lungo Drom” besenyőtelki elnöke

Köszönetünket fejezzük ki...

... a budapesti Mode Origó KFT-nek, akik alapítványunkat varrodai kellékekkel (zippzár, cérna, gomb, farkasfog, Danubia-szalag, zsebbélés-anyag) segítettek.

... a MOL Rt. vezérigazgató helyettesének, **dr. Szalóki Istvánnak**, aki a szociális központot anyagilag támogatta.

... a Kőolajkutató Vállalat vezérigazgatójának, **Szécsi Ferencnek** és munkatársainak, akik a szociális központ részére munkaruhákat, gumicsizmákat, esőkabátot, bakancsokat, illetve bőrcsizmákat biztosítottak.

... a Szabolcstej Rt. kereskedelmi igazgatójának, **Sztójka Lászlónak**, aki többszáz Túró Robit ajándékozott a központ részére.

... **Lakatos Oszkárnak**, aki Vésztőről 4 zsák burgonyát küldött a rászorultak részére.

... a martfői **Mészáros Ferenc** szabómesternek, aki fájó szívvel vált meg 40 éves munkáját kiszolgáló szabóasztaltól és próbababájától. Könnyes szemmel kívánta, hogy ugyanennyi ideig szolgálnak bennünket ezek az eszközök.

... az UNIMAX Légtechnikai Kft. ügyvezető igazgatójának, **Borsodi Jánosnak**, aki anyagilag támogatta központunkat.

... az újszászi Szabadság Mg. Termelőszövetkezet elnökének, **dr. Bajnai Lászlónak**, aki autóbust biztosított számunkra, mellyel a sorkatonai szolgálat előtt álló fiatalok részére szervezett tanfolyam hallgatói Budapestre. A Hadtörténeti Múzeumba látogattak el.

Nagyné Mészáros Éva
Cigány Szociális Központ, Szolnok

Címlapon: Dr. Csermely Péter fotói

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti és Etnikai
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ” Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/telefax: (56) 420-110

Főszerkesztő: **Paksi Éva**
Szerkesztő: **Csillei Béla**
Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**
Fotóriporter: **Hargitai Lajos**

Felelős kiadó: **Farkas Flórián**
Nyomdai munkák:
REPRO STUDIO Nyomdaipari Egyéni
Cég, Verseghy Nyomda Kft.
Szolnok
ISSN 1216-982X

Tűnődés Halottak Napján

Ez a nap most az enyém. Csak az enyém. Nem tervezek programot, ma nincs különmunka, baráti társaság, de még könnyű séta sem. Gondolatok csupán és készülődés. Mert ez a nap egyben a számvetés napjai is. Megtettem-e mindazt, mi a dolgom volt? Megtettem-e mindazt, ami a távozó szemében akkor, utoljára megcsillant? Mikor figyelmeztett: ő elmegy – de én maradok.

Vannak dolgok, amiket folytatni, továbbvinni kell. Ez több, mint erkölcsi kötelesség. Ez szeretet, becsület és tisztesség dolga. Ha valaki elment, elment. Ezt nem tudomásul venni, hiábavaló küzdelem. Emlékezni őrá, magunk erejéből, emberi létünk meghatározója. Az ember akkor él tovább, ha emlékeznek rá. Ha tettei példát mutatnak, s ha van, ki továbbvive szellemét.

... Emlékeztek, szegény Nagyi mindig kaporral sütötte a túrós lepényt...

... Ezt még a Papa faragta, legénykorában. Milyen ügyes keze volt...

... Szegény Apátok! Ha annak idején nem viszik el...

Halottak napja van, november hűvös kezdete. Élőké és halottaké egyaránt. A temető, mint valami ékkövekből kirakott korona, ragyog a sötétségben. Megannyi mécses, kicsiny lángjuk gyöngéden táncol a szélben, világítja meg az emlékezőket. Itt egy népes család, másutt egy magányos ember, kezében egy szál virág. Ez az ügy már csak kettejükre tartozik. Az eltávozottra és az ittmaradottra. És szaladgáló gyerekek, akik nem értik, mit keres itt a Nagyi, mikor még ott az orrukban sült pogácsájának illata. Hiszen nyáron még minden rendben volt. Ez biztos valami felnőttes tréfa, s mire hazamennek, hétvégére visszajön. Elutazott, megjött és ismét sült a pogácsa. Aki pedig magára maradt, megáll, meggyújtja mécsesét, s csendben mormolja:

– Elragadod őket, olyanokká lesznek, mint az álom, mint a fű, amely reggel sarjad. Reggel sarjad és virágzik, s estére elszárad, elpusztul. Bizony így múlik el minden napunk a Te bosszúállásod miatt. Megemésztjük a mi esztendeinket, mint a történetet, ami elhangzik. Miért van az, hogy mindenki igyekszik csak jót mondani valakiről, aki meghalt? Elfelejtik a kicsinységet, a mohóságot és minden emberi gyengeséget. Azért, mert megijednek?

Mikor valaki meghal, az emberek megijednek körülötte, hiszen ez velük is megtörténhetett volna! És ettől akaratlannul is hálát éreznek az elhunyt iránt, hogy mindez vele történt meg. Ők pedig életben maradtak. Ezért mondanak csak jót mindenkiről, lett légyen az tiszta, vagy vétező. Kegyetlen szavak, de az élet maga is kegyetlen. Telve örömmel, bánattal, jótétet és tévedésekkel. Valamennyien ilyenek vagyunk. A különbség csupán annyi, van aki elismeri, más pedig tagadja. A vége azonban egyforma. Így

aztán talán mindegy is, hogy hol fekszik az ember, ha már egyszer meghalt. A földben, vagy egy márványobeliszsk alatt. Halott már, örök álomra hajtotta a fejét, túl van már mindenben. Örök álmát alussza, víz, szél, vihar, egyre megy. A halál már elvégeztetett, csak az emlékezés örök. Akkor érthetjük meg, hogy minden álom és ábrándozás szertefoszlik, ha hozzáér a valósághoz. Megértjük, hogyha mérlegre tesszük, minden súlytalan marad, ha a másik serpenyőben a szerelem és a fiatalság fekszik. Így hát az a dolgunk, hogy éljünk, szeretetben, szerelemben vigaszt nyújtva azoknak, akik ezt már nem tehetik meg. Már nem tehetik, de ha itt volnának, ők sem élnének másként: ez a lényeg.

Meg a számvetés. Vajon teljesítettük-e az eltávozottak kimondott, vagy ki nem mondott végakarátát? Letünk-e többek, mint amit a sors ránk mért? Felvettük-e a kesztyűt, és arcába vágtuk-e a megváltoztathatatlannak hitt erőknél? Teljesítettük-e apáink álmát? Tiszta tekintettel nézhetünk-e a sírra, és mondhatjuk-e, hogy szebb lett a világ?

– Szegény apus, ha megérte volna – mormoljuk és eltűnődhetünk azon, hogy ugyan mit is? A nagy építkezések vége, s megszűntek a bejáró vonatok is. Egész falvak maradtak otthon a nagy semmiben. Az ingyenes oktatás már pénzbe kerül, beteg meg jobb, ha nem is lesz az ember. Embereket ütnek, vernek származásuk, bőrszínük miatt. Nehezen viseljük el a másságot. Meghasonlott a világ: megzavart emberek, tétova illetékesek. Ugyan hová is tegyük a képzeletbeli koszorút, ebben a vérben könnyben született szabadságban?

Halottak Napja van, az eltávozottak és az ittmaradottak napja. Furcsa dolog két ember kapcsolata. Amit az ember nem kap meg, azzal szegényebb lesz, legfeljebb nem tud róla. Nem tudhatja, hogy veszít-e valamit, mert nem a magából vesztett, csupán nem nyerte meg. És ez a tudatlanság végzetes is lehet. Mert nem tudjuk, vajon odafigyelünk-e a távozóra? Elnyertünk-e tőle mindent, amit tudott, s át szeretett volna adni? Mint ahogy nem tudhatni, átadtuk-e mi is fiainknak a szeretetet, a hitet, az álmokat! Azt, hogy megértsék, a törekvő, igyekvő, dolgozó és türelmes emberé a jövő. Mégha a jelen nem is ezt látszik igazolni.

Hát ez az a számvetés, melyet a sír mellett állva, el kell végeznünk. Ahogy Luther Márton mondotta:

*„Az élet nem jámborság, hanem jámborrá válás,
Nem egészség, hanem egészségesse válás,
Nem dicsőség, hanem gyakorlat. –
Még nem vagyunk azok, de azzá válunk,
Még nem történt meg, de mozgásban vagyunk,
Ez még nem a cél, hanem az út.”*

Cs.B.

A ROMANI KRIS-TŐL A KISEBBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOKIG

Beszélgetés Farkas Flóriánnal, a „Lungo Drom” elnökével

– „Alighanem, mára már visszavonhatatlanul egyértelmű, hogy az annyira áhított roma egység nem létezik. Ebben sokféle ok játszhat szerepet. De tehetünk ez ellen! Ennek érdekében hívunk tisztelettel Szolnokra, 1994. szeptember 2-án 10 órára. Ha te is akarsz a roma egységet, gyere el!” – szöjt az a meghívó, melyet több közismert cigány vezetőnek elküldtek. Közülük sokan nem jöttek el. Ezek szerint ők nem akarják az egységet?

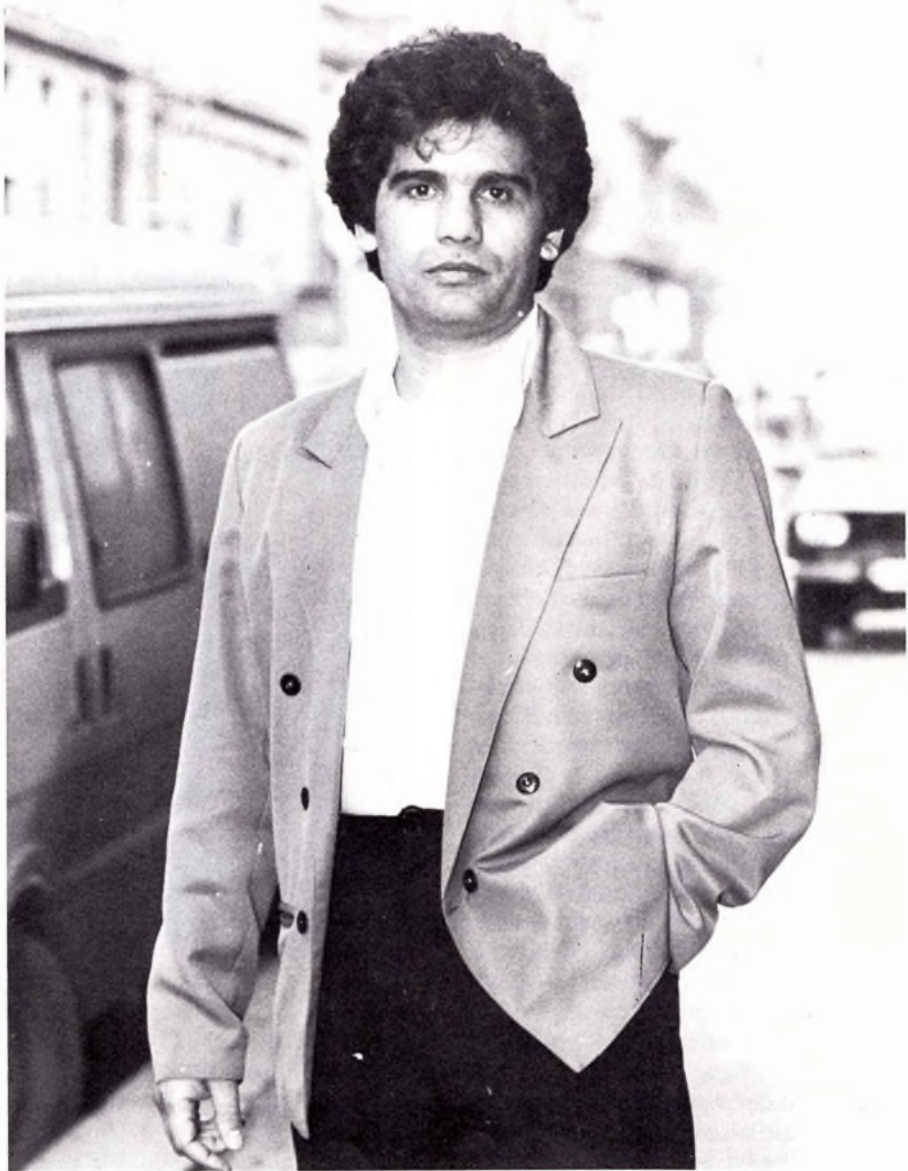
– Azt gondolom, hogy nem igazán az a kérdés, hogy akarják-e vagy sem, hanem vannak olyan vélt, vagy nem vélt sérelmek, sebek, amiket most egy rövid idő alatt nem lehet még helyre tenni, rendbe tenni. A kérdés az, hogy az ügy érdekében ezen túl tudjuk-e tenni magunkat.

– Milyen sebekről beszélsz?

– A rendszerváltással egyidőben jött demokrácia elősegítette a cigányság önszerveződésének a kibontakozását. Megjelent egyfajta roma közéleti szereplés, és ezzel egyidejűleg különböző nézetű szervezetek és szervezetvezetők. Ez a néhány év, és a még ezt megelőző évek cigánypolitikája is bizony kitermelte – akár mesterségesen is – a cigány ellentéteket. Ezt időben felismerni vagy kezelni nem tudtuk, de ehhez bölcsességünk sem volt elegendő. Természetesen az egységre való törekvést a „Lungo Drom” nem adja fel. És ha egység nem is, de az egységnek – bizonyos ügyekben – meg kell jelennie. Ez esetben viszont nem szabad túlhangsúlyozni az egymással szemben lévő ellentéteket. Vannak olyan kérdések a cigánypolitikában, amit csak egységes fellépéssel és konszenzussal tudunk elérni. Itt viszont már nem lenne szabad, hogy számítsanak a vélt vagy nem vélt sérelmek.

– A Romani Kris elérte-e a célját?

– Azt gondolom, hogy igen. A Romani Kris üzenete az volt, hogy kaput nyisson. Ennek igazolására – két hétre rá –, már egy nagyobb létszámmal Lakatos Menyhért portáján szintén találkoztak ezek az emberek. Ott sem történt „békekötés”, de már beszélünk, tárgyalunk róla. És ha jól tudunk beszélgetni, vitatkozni, ez már eredménynek mondható.

A településen meglévő kisebbségi önkormányzatokat nem szabad magukra hagyni

– A Romani Kris előtt néhány héttel alakult meg a Roma Kerekasztal, rövid idővel utána a RÉT (Roma Érdekegyeztető Tanács). Miért volt erre szükség?

– Nincs ma Magyarországon olyan képződmény, ami kiemelt feladatként, célként maga elé tűzte volna a cigányság felkészítését a kisebbségi önkormányzatra, az önkormányzati választásokra. A RÉT ezért jött létre, és csak addig tevé-

kenykedik, amíg az országos kisebbségi önkormányzat megalakul. Ezzel egyidejűleg feloszlatta önmagát.

– Hogyan készítették fel a romákat a kisebbségi önkormányzati választásokra?

– A RÉT megyénkénti szemináriumokat kíván tartani, és segítségül tervezünk még egy egyszerű nyelvezetű, módszertani füzetet, amiből látni fogják a romák, hogy mennyit ér a kisebbségi önkor-

mányzat, hogy miért kell megalakítani, mi lesz a feladata. Ezt a füzetet akkor is meg kell jelentetni, ha a „Lungo Drom” egyedül vállalja fel.

– A Szövetség október elsején tartotta rendkívüli országos gyűlését. Mitől volt rendkívüli és miért kellett ilyen hirtelen összehívni?

– A „Lungo Drom”-nak az ország különböző területein vannak szervezetei. Technikailag nehéz lett volna rövid idő alatt végigjárni azokat. Miután tisztában voltunk azzal, hogy a közeli napokban elfogadják a helyhatósági és a választójogi törvény módosítását, az elnökség úgy döntött, hogy ezt követően 1–2 nappal tájékoztatni kell a szervezetvezetőinket, hogy mi elé nézünk e tekintetben. Ezért nem vártuk meg a soron következő országos gyűlést. Három fontos témakörünk volt. A kormányváltás, az ezzel járó cigánypolitikai helyzet, ebben a „Lungo Drom” milyen szerepet tölthet be, valamint a kisebbségi önkormányzat.

Az országos gyűlés megállapította, hogy a szociálliberális kormány tulajdonképpen kisebbségbarát politikát folytat, és jó érzékkel kezeli a cigány ügyet, hiszen minden fontosabb kérdésben egyeztet és kikéri az érintettek véleményét. Döntött abban is, hogy kezdeményezi településeinek a kisebbségi önkormányzatok létrehozását. De ugyanakkor arról is határozott, hogy segíti és együttműködik mindazon cigány szervezetekkel, akik a kisebbségi önkormányzatok létrehozásával egyetértenek, és el tudják fogadni a „Lungo Drom” szellemiségét.

– A cigány önkormányzatok kezdeményezésének határideje október 17-ével lejár. A cigányság részéről 519 kezdeményezés született. Sok ez vagy kevés?

– Ha arra gondolok, hogy a cigányság helyzeténél fogva, jelenleg milyen állapotban van, és hány településen van kimutathatóan valami csírája a szerveződésnek, akkor kellő előkészületi munkával és megfelelő határidővel 1500 településen is lehetett volna cigány önkormányzati kezdeményezés. Azonban a

Az, hogy a „Lungo Drom” több mint 100 településen tudott kezdeményezni, elsősorban annak köszönhető, hogy működő szervezeteink vannak, ezért tulajdonképpen csak generálni kellett.

tíznapos határidő és a választójogi törvények elfogadásának elhúzódása ezt megnehezítette. Ezzel együtt ez nem mondható rossz eredménynek.

– A „Lungo Drom” – tudomásom szerint – igen jól szerepelt.

– Hónapokkal ezelőtt különböző formákban mi már felkészítettük a szervezetvezetőinket, így nem érte őket váratlanul a kihívás. De meg kell jegyeznem azt is, hogy folyamatos kapcsolattartás volt nemcsak a szervezetvezetőkkel, de az illetékes polgármesterekkel és jegyzőkkel is. Mégis azt gondolom, az, hogy a „Lungo Drom” több mint 100 településen tudott kezdeményezni, elsősorban annak köszönhető, hogy működő szervezeteink vannak, és így tulajdonképpen csak generálni kellett.

– Miért fontos, hogy egy adott településen kisebbségi önkormányzat legyen?

– Azt gondolom, hogy ennek fontosságáról hosszasan lehetne beszélni. Ha csak annyit mondok, hogy ez nem kevesebb, mint a cigány ügy intézményesülése, mely nélkül egy kisebbségi ügyet a többségi társadalom nem vesz tudomásul, akkor ez már önmagában sem kevés. Ugyanakkor azt is gondolom, hogy a kisebbségi önkormányzatok létrehozásával indulhatunk el azon az úton is,

amely a többség és a kisebbség egymás mellett élését teremtheti majd meg.

– Milyen jogosítványai lesznek az önkormányzatnak? Mitől lesz jobb a romáknak?

– A roma politikai mozgalomban egy eddig nem ismert új elem jelenik meg, amikor a cigányság beleszólhat az őt érintő gazdasági, szociális, politikai és kulturális döntések meghozatalába. Biztosítani kell a létrejövő kisebbségi önkormányzatnak a törvényben megfogalmazottak alapján – amennyiben azt igényli –, kellő infrastruktúrával ellátott ingatlant, vagy ingatlanrész. Ugyanakkor feladatainak ellátásához biztosítani kell a meghatározott módon vagyont és vagyoni eszközt. Ezzel tulajdonképpen megteremtődhet az a szerveződéshez szükséges infrastruktúra, amely mind ez ideig nem volt meg, vagy csak kevésbé. Ennek segítségével egy idő után a cigányság képes markánsan megjelenni a politikai palettán. De ezt a folyamatot fontos ápolni, és ha szükséges, segíteni, esetleg irányítani is. A településen meglévő kisebbségi önkormányzatokat nem szabad magukra hagyni. A „Lungo Drom” ezért és ennek a szellemében fog továbbra is tevékenykedni.

Paksi Éva

KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOK VÁLASZTÁSÁNAK KEZDEMÉNYEZÉSE

CIGÁNY KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOK

Baranya megye

Bogárdmindszent, Kölked, Komló, Kővágószőlős, Lánycsók, Lúzsok, Magyarmecke, Mohács, Nagydobsza, Orfű, Patapoklosi, Pécs, Piskó, Sásd, Siklósnagyfalu, Szőkéd, Velény, Versend.

Bács-Kiskun megye

Akasztó, Baja, Dusnok, Kalocsa, Kecel, Kecskemét, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Lajosmizse, Mélykút, Soltvadkert, Sükösd, Szabadszállás, Szalkszentmárton, Tiszakécske.

Békés megye

Battonya, Békés, Békéscsaba, Doboz, Elek, Füzesgyarmat, Gádos, Gyomaendrőd, Kétegyháza, Kőrösújfal, Lőkősháza, Mezőberény, Mezőgyán, Orosháza, Pusztaföldvár, Sarkad, Szarvas, Szeghalom, Végegyháza, Vésztő.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Abaújszántó, Alsózsolt, Arló, Arnót, Aszaló, Baktakék, Bánréve, Berzék, Böcs, Bogács, Boldogkőváralja, Boldva, Borsodbóta, Bükkaranyos, Csobád, Domaháza, Edelény, Emőd, Encs, Felsőregmec, Felsőzsolt, Fony, Forró, Fulókerés, Girincs, Gönc, Halmaj, Hangony, Hejőkeresztúr, Hejőszalonta, Hernádkér, Hernádnémeti, Hernádszentandrás, Hernádszentmiklós, Hidasnémeti, homrogd, Igrici, Jós-vafő, Karacs, Kazincbarcika, Kázmárk, Kéked, Kelemér, Kenézlő, Keszyéten, Kiscséc, Köröm, Kovácsvágás, Kurtyán, Lak, Makkoshotyka, Martonyi, Megyaszó, Méra, Mezőcsát, Mezőkövesd, Miskolc, Múcseny, Nagykinizs, Olaszliszka, Onga, Onod, Ozd, Pácin, Parasznya, Prügy, Pusztaradvány, Putnok, Ragály, Rakaca, Rásonysápberencs, Sajóhidvég, Sajólád, Sajópetri, Sajószent-

péter, Sály, Sárospatak, Sata, Sátoraljaújhely, Serényfalva, Szalaszend, Szemere, Szendrő, Szentistván, Szerencs, Szomolya, Szuhakálló, Taktaharkány, Taktakénéz, Taktaszada, Tállya, Tiszacsermely, Tiszalúc, Vilmány, Zádorfalva.

Csongrád megye

Apátfalva, Csongrád, Hódmezővásárhely, Magyarcsanak, Makó, Mindszent, Szeged, Szent.

Fejér megye

Bicske, Ercsi, Káloz, Sárosd.

Győr-Sopron-Moson megye

Győr, Ikrény, Kapuvár, Maglóca, Pannonhalma, Pázmándfal, Rábapaton, Szil, Tárnokréti, Tét.

Hajdú-Bihar megye

Bagamér, Balmazújváros, Berekböszörmény, Berettyóújfal, Biharkeresztes, Bihar-nagybajom, Bojt, Debrecen, Derecske, Egyek, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Hajdúsámson, Hajdúszoboszló, Hajdúszó-vát, Hosszúpályi, Komádi, Konyár, Körösszakál, Léta-vértes, Nádudvar, Nagykerek, Nyírácsád, Nyíradony, Pocsaj, Püspökladány, Sáp, Sár-ránd, Sárretudvari, Szerp, Tetétlen, Tiszacsege, Ujléta, Ujszentmargita, Zsáka.

Heves megye

Adács, átány, Bélapátfalva, Besenyőtelek, Bükk-szentmárton, Csány, Dormánd, Ecséd, Egerszalók, Erdőtelek, Erk, Gyöngyös, Gyöngyöspata, Halmajugra, Hatvan, Heves, Hevesaranyos, Istenmezeje, Ivád, Kál, Kápolna, Karács, Kerecsend, Kishána, Kömlő, Kompolt, Nagyfűged, Parád, Pély, Pétervására, Poroszló, Recsk, Sarud, Sirok, Szajla, Szentdomokos, Tarnalelesz, Tarnaörs, Tarnasádn, Terpes, Tiszánána, Váraszó, Verpelét.

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Cibakháza, Csépa, Jánoshida, Jászberény, Jászfényszaru, Jászjákóhalma, Jászki-sér, Jászládány, Jásztelek, Karcag, Kenderes, Kisújszállás, Kőtelek, Kunhegyes, Kunmadas, Kunszentmárton, Mezőtúr, Nagyiván, Nagykőrű, Öcsöd, Szolnok, Tiszabő, Tiszabura, Tiszaderzs, Tiszaföldvár, Tiszaigar, Tiszapüspöki, Tiszaszentimre, Török-szentmiklós, Túrkeve, Ujszász, Zagyvarékas.

Komárom-Esztergom megye

Esztergom, Lábatlan, Tárkány, Tata, Tatabánya.

Nógrád megye

Balassagyarmat, Bárna, Bányatereny, Bercel, Buják, Egyházasgerge, Endrefalva, Érsek-vadkert, Etes, Huga, Kálló, Kazár, Litke, Magyaréc, Mátramindszent, Mátraverebély, Nagybárcány, Nógrádmegyer, Nógrádszakál, Pásztó, Rimóc, Salgótarján, Sósartyán, Szécsény, Szügy, Tar, Vanyarc, Vizslás, Zabar.

Pest megye

BUDAPEST, Abony, Acsa, Albertirsa, Bag, Budaörs, Bugyi, Cegléd, Dány, Dunaharaszti, Dunakeszi, Érd, Galgagyörk, Gödöllő, Hernád, Inárcs, Isaszeg, Kerepes, Kistarcsa, Kiskunlacháza, Monor, Nagybörzsöny, Nagykáta, Nagykörös, Örkény, Pánd, Pécel, Pilis, Pilisvörösvár, Pomáz, Szigetszentmiklós, Sződ, Táborfalva, Tápiószéle, Tatárszentgyörgy, Tóalmás, Törtel, Tura, Valkó, Vámosmikola, Vecsés, Verőce, Verseg, Zsámbok.

Somogy megye

Babócsa, Barcs, Csokonyavisonta, Darány, Fonó, Görgeteg, Istvádi, Kaposvár, Kisbajom, Kutas, Lakócsa, Lengyeltóti, Marcali, Mike, Nagyatád, Nikla, Ötvöskőny, Pamik, Somogysámson, Szenna, Szenyér, Tarany.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Aranyosapáti, Baktakló-rántháza, Beregdaróc, Csaholc, Csenger, Demecser, Döge, Dombrád, Eperjeske, Fehérgyarmat, Gávavencselő, Gelénes, Gyüre, Ibrány, Jánd, Kántorjánosi, Kék, Kékcse, Kemecse, Kisnamény, Kisváda, Kocsord, Mándok, Mátészalka, Mezőladány, Nyilota, Nagycserkesz, Nagyhalász, Nagykál, Nagyszekeres, Napkor, Nyírbátor, Nyírbétek, Nyírcsaholy, Nyíregyháza, Nyírlugos, Nyírmada, Nyírmihálydi, Ökörítőfülpös, Olcsa, Ópályi, Paszab, Rakamaz, Ramacsaháza, Rétközberencs, Szatmárcseke, Tarpa, Tímár, Tiszabecs, Tiszadada, Tiszadob, Tiszakanyár, Tisza-mogyorós, Tiszaszentmárton, Tisztaberek, Tornyospálca, Tunyogmatolcs, Túrístvádi, Tuzsér, Újfehértó, Újkenéz, Vásárosnamény, Vasmegeyer.

Tolna megye

Bátaszék, Decs, Dombóvár, Füged, Gyöngy, Gyulaj, Koppányszántó, Kurd, Nagydorog, Nagykőny, Ozora, Paks, Szedres, Szekszárd, Tamási, Tolna.

Vas megye

Cellődmöl, Jánosháza, Rönök, Szombathely.

Veszprém megye

Ajka, Bakonytamási, Berhida, Csót, Devecser, Gyula-keszi, Homokbödöge, Kiszőlős, Lovászpátona, Nagy-vázsony, Pápa, Pápateszér, Sikátor, Sümeg, Tapolca, Tés, Ugod, Vanyola, Várslód, Várpalota, Veszprém.

Zala megye

Bak, Lenti, Letenye, Nagykanizsa, Szepetnek, Újudvar, Zalaegerszeg, Zalakaros.

Nemzetiségek szerinti összegzés:

Bolgár: 1, cigány: 518, görög: 4, horvát: 53, lengyel: 1, német: 128, örmény: 10, román: 11, ruszin: 1, szerb: 17, szlovák: 36, szlovén: 6.

Együttműködés a láthatáron

ROMASZERVEZETEK SZOLNOKI TANÁCSKOZÁSA

A kisebbségi önkormányzati választások napjának közeledtével egyre több romavezető ébred rá a közös fellépés szükségességére. Az egyszerű emberek joggal mondhatnák, miért is vegyenek részt a politika útvesztőiben, ha saját vezetőik sem tudnak dűlőre jutni egymással. Október utolsó szombatján, közvetlenül a „Lungo Drom” alapszervezetvezetők szemináriumára után, közel tucatnyi szervezet küldte el delegációját a tanácskozásra. Az okokról és a közös szerepvállalásról beszélnek a megszólaltatottak.

– Szociális munkás vagyok – mondja **Rostás László**. – A Bács-Kiskun megyei Cigány Érdekképviselői Szervezet elnökeként veszek részt ezen a tanácskozáson. Az elmúlt esztendő májusában alakultunk, de mára már kialakult a zökkenőmentes munka gyakorlata. Tizenöt önálló szervezet együttműködésének az eredménye ez a felállás, ami azt jelenti, hogy a helyi szervezetek autonómiáját meghagyva egyfajta koordinációs munkát végzünk. Segítséget nyújtunk különféle rendezvények lebonyolításához, eladók felkéréséhez, valamint nagyobb megmozdulások, ünnepek megvalósításához. Ez főként a kultúra, a politika és az érdekvédelem területén nyilvánul meg. Központunk Kiskunhalason van, s ez év végére úgy tűnik külön helységet is kapunk a Polgármesteri Hivattól. Akkor, ha ehhez telefont is biztosítanak, jelentősen megnövekszik a mozgásterünk, s még hatékonyabban láthatjuk el vállalt feladatainkat. Legyen az oktatás, művelődés, vagy politikai fórum.

Vezetőségünk öt főből áll, akiket választások útján jelöltek a szervezetek. Valamennyi tagunk résztvett ebben, így a küldöttek felhatalmazás alapján való-

ban demokratikusan szavaztak. Ez egyben az alapszabályzatunk elve is, hiszen kimondtuk, tagja lehet bárki, aki egyetért célkitűzéseinkkel, aktívan résztvesz az érdekképviselői munkánkban. Legyen akár romaszervezet, vagy önkormányzat. Nagy várakozással nézünk a kisebbségi önkormányzati választások elé, hisz ezáltal számos, most megalakuló önkormányzattal bővíthetünk. Elfogadnak partnerként minket, komolyan vesznek, hiszen reális erő áll mögöttünk. Magam a megyei közgyűlés nemzeti és etnikai kisebbségi csoportjának vagyok a tagja, s tevékenységünknek köszönhetően megfelelő anyagi támogatásban részesülünk. Minden forintnak megvan a helye, mert ezt a munkát csak következetesen lehet végezni. Ezért is állítotunk jelöltek a megmérettetésre. Túl vagyunk már két egynapos és egy kétnapos felkészítőn, ahol megismerkedtünk a legfontosabb tudnivalókkal, az idevágó jogszabályokkal és az etikai kérdésekkel is. Hatalmas a tét, nem vallhatunk kudarcot.

Sokan vélik úgy, talán nem is kellene önálló kisebbségi önkormányzatokat létrehozni. Sok a kételkedő, a tanácstalan és a kishitű. Én azonban úgy vélem, a semmit nem lehet megváltoztatni. Ha egy ilyen törvényadta lehetőséget kihagyunk, magunk hibázunk. Nem tudom elhinni, hogy egy település kisebbségi önkormányzata, ha tényleg lelkes, aktív személyek hozzák létre, ne tudná kiharcolni magának a szükséges járandóságot. Ezért is jöttem el erre a „Lungo Drom” által szervezett tanácskozásra, hogy egységünket bizonyítsuk. Az együttműködést és a töretlen tenniakarást. Tapasztaltuk, ahol a jelölt a szervezetünk támogatásával indul, ott az önkormányzatok komolyan veszik az illetőt. De mi is megnézzük, ki az, aki közel áll elképzelésünkhez. Ki kell használnunk ezt a törvényadta lehetőséget, hiszen első alkalom lesz, mikor a választott vezetők valós szavazatok alapján kerülnek előtérbe. Ezek után nem hivatkozhatnak tömegbázisra az „árnyékok”, akik mögött senki sem áll. Ez valódi megmérettetés és csattanós válasz lesz a kételkedőknek és a bizonytalankodóknak.

– Nálunk harminckét helyen indítottak képviselőket – tájékoztat **Budai László**, a Hajdú-Bihar megyei Cigány Családgon-dozó Hálózat vezetője –, ebből tizenhat a mi jelöltünk. Így nyugodtan tekintünk a választások elé. Márcsak azért is, mert a másik tizenhat is jó kapcsolatban van szervezetünkkel. Ami természetes, hiszen itt csak közösen a cigányság érdekeit megszámoljuk magunk előtt tartva lehet csak

Budai László

bármit is tenni. Ezért is jöttem el a tanácskozásra, mert meggyőződésem, hogy félre kell tenni mindenfajta látszattellentétet, s nem szabad engedni, hogy látszateberek kerüljenek jelölőlistára. Az itt megjelentek közül hat megye úgy döntött, hogy választási együttműködést köt, mely a lehetőségekhez mérten azután is fennmarad. Mi szívesen átadjuk tapasztalatainkat, mint ahogy örömmel fogadjuk másokét is. Ismerjük a „Lungo Drom” eddigi munkáját, áldozatkész tevékenységét, nem véletlenül keressük a közös munka lehetőségét.

Számos eredményünk mellett csak egyet emelnék ki. Ösztöndíjat biztosítottunk valamennyi debreceni cigányfiatálnak, akár általános iskolás, középiskolás vagy egyetemista, ha bizonyos tanulmányi átlagot elér. Felvettük az iskolák igazgatóival a kapcsolatot, s maguk jelölik ki, kik azok a fiatalok, akik méltóak a megbecsülésre. És ennek alapján az önkormányzat velünk egyeztetve adja a támogatást. Bízom abban, hogy néhányan nemcsak elfogadják, és megbecsülik ezt a támogatást, de adandó alkalommal csatlakoznak szervezetünkhöz.

Átképző tanfolyamokat szerveztünk, együtt a megyei munkaügyi központtal és az oktatási központtal. Ennek szervezését vállalta fel a Hálózat, ami egy „Romákért” alapítványt is működtet. És ez foglalkozik az átképzésekkel, a továbbtanulással. Nincs könnyű dolgunk, de vállaltuk, tesszük amit tennünk kell. És külön örömmre szolgál, hogy ezen a tanácskozáson sok, hasonlóan gondolkodó emberrel találkoztam. Ez nemcsak azt jelenti, van mit tanulnunk, de azt is, hogy a mi tapasztalataink átadhatók. És azt is, jó úton járunk. Erről szól ez a választás is.

Cs. B.

Rostás László

Kiút vagy kiúttalanság

V Á L S Á G K E Z E L É S K Ö Z Ö S A K A R A T T A L

Számos szakértő jutott arra a megállapításra, hogy elérkezett a stratégiai döntések ideje. A cigányságnak, mint nemzetalkotó elemnek a többségi társadalomba történő integrálódása már nem tűr halasztást. Miközben ugyanis egyre nagyobb azoknak a cigány és nem cigány politikusoknak, szakembereknek a száma, akik szakmai programok kidolgozásával, politikai munkával eredményeket próbálnak elérni, a gazdasági és társadalmi problémák tovább növelik a meglévő feszültségeket. Munkanélküliség, szociális ellehetetlenülés, iskolázatlanság és kitörési reménytelenség fogja körül a roma kisebbséget, és alternatíva híján gyakorta helytelen megoldást választanak a reményt feladók. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal Cigány Válságkezelő Irodájának nemrég kinevezett vezetője, Ágoston Erzsébet tisztában van azzal, nem kis feladatot vállalt magára, mikor elfogadta a megbízást.

– Melyek azok a területek, amelyek azonnali cselekvést kívánnak? Mi a válságkezelés legfontosabb teendője? Van-e program?

– Miután a cigányság helyzetének felmérése megtörtént, s ezek az adatok már a nyilvánosságra kerültek, valamennyien tisztába lehetünk a fenálló helyzet tartóhatatlanságával. Olyan jelenségek léptek be a képbe, melyekre eddig nem gondoltunk, s amik tovább nehezítik a cigányság polgárosodás útjára történő lépését. Amikor a munkába állás szándéka egyre keményebb falakba ütközik, gyakorta vállaltják a könnyebbik utat. Ez pedig tovább növeli a társadalmi ellenszenvet és az előítéleteket. A cigányság többségének esetében gyorsuló elszegényedési, ellehetetlenülési folyamat indult meg. Kis hányaduknál megjelent a nagyon vonzó – törvényes, vagy kevésbé törvényes – gazdasági lehetőségeknek a kihasználása. Megnőtt a bűnözési hajlam olyan elemekkel, amelyek eddig nem voltak jellemzőek. Belépett a szervezett bűnözés, a klánosodás, a fegyveres csoportosulások. Ellenőrizhetetlenné vált a migráció, a külföldről érkezett cigány csapatok, kik gyakorta a bűnözési hullás részeséivé válnak. Ez tovább növeli a nagyvárosi gettósodást, valamint a többség-kisebbség közötti feszültség kiszélesedését. És ami a legfontosabb, megakadályozza a polgárosodás útjára lépni kívánó cigányság esélyeit az integrálódásra. Néhány rossz útra lépő elem miatt

sz szenvednek jószándékú ártatlanok. Ezt megakadályozandó kell lépünk!

– Milyen gyakorlati lépéseket tehet az Iroda? Vannak-e szövetségesei ebben a nehéz feladatvállalásban?

– Egyrészt rövid távú, nyíltan vállalt pozitív diszkrimináció alkalmazása, amely a felzárkóztatást gyorsítani. Ez, a jelenlegi helyzetet ismerve, nem valószínű, hogy azonnali megoldást hozna. Vagy a hosszabb távú elképzelés, mely mind a többség, mind a kisebbség fokozatos szemléletváltását elősegítő pozitív akciókon alapuló program. Ez együtt tartalmazza a felzárkóztatást és a különösen hátrányos helyzetű kisközösségek – legalább – szinten tartását. A magyar cigányság esetében ez utóbbi látszik megvalósíthatónak. Ez különösen kiemelt feladatot biztosít az oktatásnak, a vállalkozásfejlesztésnek és a megelőző programoknak. Ebben pedig szövetségeseket találhatunk azok között a józan paraszti ésszel

megáldott, racionálisan gondolkodó cigányvezetők között, akik már eddig is sokat tettek. Azok között, akik nemcsak szavalnak a jogokról, szemérmesen elhallgatva a kötelességeket, hanem bizonyíthatóan tettek is – nem keveset – a cigányságért. És itt lép be a megalakuló kisebbségi önkormányzatok hálózata, mely legitim vezetőket produkál, tenniakaró csoportokkal maguk mögött.

– Nem kis feladat amit felvállalt. Lesz-e ereje hozzá? Nem fogják-e a részletek meghaladni az Iroda lehetőségeit?

– Szakmai tapasztalataim alapján merem belevágni, s kisebbségi mivoltom, hiszen Erdélyből jöttem, kellő együttérzést ad ehhez. Ugyanakkor a szakmai programok egyfajta biztosítékot is adnak a probléma kezeléséhez, a dolgok jobbításához. Ezért is hangsúlyozom, hogy a hátrányos helyzetű rétegek, ezen belül a cigányság részére olyan programok kidolgozása szükséges, amely a szociálpolitikai és a foglalkoztatási ellátó rendszerek összehangolását célozza, elősegíti a passzív ellátó rendszerek áttekinthetőségét, illetve a jogosultságok egyértelműsítését. Ez magával hozhatja a külön-

Szakmai tapasztalataim alapján merem belevágni, s kisebbségi mivoltom – Erdélyből jöttem – kellő együttérzést ad ehhez.

böző valós vagy indokolatlan konfliktusok kialakulásának csökkenését. Ezért tartom különösen fontosnak az oktatás kérdését, a fiatalok iskolázottságának a növelését, akár erős ösztöndíjrendszer kidolgozásával. Ugyanakkor komolyabb hangsúlyt kell fektetni az átképzésekre, a szakmatanulásra, a felnőttoktatásra. Elfogadhatatlan, hogy egy társadalmi réteg, funkcionális analfabéta mivolta miatt ne állhasson munkába. Fel kell kutatni azokat a formákat, amelyek lehetővé teszik a hagyományos mesterségek újraszervezését és vállalkozóvá válásig történő támogatását. De ugyanez vonatkozik a szakképzést nem igénylő munkákra is, melyeket a helyi önkormányzat támogathatna. És nem utolsósorban a megelőző programok, melyek a fiatalokorá-

kat célozzák meg a gyermekotthonokban, büntetésvégrehajtási intézményekben, de még a katonaságnál is. A feladat óriási, de a lépéskényszer még nagyobb.

– Ez annyit jelent, hogy bízuk a végrehajthatóságban? Bízuk a saját erejében? Tudja-e, hogy mire is vállalkozott?

– A társadalom részére ez nem választás kérdése. A cigányság nem alkotó elem, együttélésünk nemcsak történelmi kényszer, de erkölcsi kötelességünk is. Mint ahogyan az is, hogy nem mondhatunk le senkiről. A polgárosodás útjára lépőket, az ezt az irányt megcélzókat minden eszközzel támogatni kell. Az adófizető állampolgár nemcsak megbecsült tagja a társadalomnak, de maga is megbecsüli a társadalmat. Ehhez pedig

alternatívát kell biztosítani. Választási lehetőséget, hogy utána ítélhessük el a rosszat, a társadalomelleneset választókat. De ehhez előbb tennünk is kell valamit. Ezért állt össze a Válságkezelő Iroda, és ezért vállaltam el magam is ezt a megtisztelő, ámbár cseppet sem könnyű feladatot. Számítok azokra a szakemberekre, akik eddig is sokat tettek a cigányság felemelkedéséért, azokra a pedagógusokra, szociológusokra, önkormányzati tisztviselőkre, akiknek ez a probléma több, mint egyszerű tény. És számítok azokra a roma vezetőkre, kik programokat, esélylehetőséget, munkát tettek le eddig is a köz asztalára. Akkor nem lesz reménytelen az én munkám sem.

Csillei Béla

Kanadából jöttem, mesterségem címere...

SZOCIÁLPOLITIKUS A SZOCIÁLIS KÖZPONTBAN

Messziről jött ember azt mond, amit akar, tartja a mondás. Kivéve persze, ha dolgozni, munkálkodni, segíteni szeretne. Mert akkor nemcsak azoknak tartozik számadással, akik küldték, de azoknak is, kik barátsággal fogadták. Mint **Lynda Kosowant**, a kanadai CESO alapítvány munkatársát, ki a szolnoki Cigány Szociális Központban tölt el egy hónapot. Szakmai programokat készít majd, segítve az amúgy sem könnyű munkát.

– Miért választotta Magyarországot és Szolnokot? Miért pont ide jött dolgozni?

Elengedhetetlen a találkozás az itt élőkkel...

– Torontóban egy női központnak vagyok a vezetője és több, már másutt elfogadott programot dolgoztunk ki eddigi munkánk során. Jártam már Trinidadon is, de az első önálló munkám ez a szolnoki lesz. A CESO alapvető célja az, hogy a különböző országok gazdasági fejlődését elősegítse, tanácsadók részvételével. Miután vannak ismereteim Magyarországról, tudom, milyen nagy változásokon ment keresztül, örömmel jöttem el Szolnokra.

– Határozott tervekkel érkezett, vagy előbb ismerkedni kíván?

– Természetesen voltak elképzeléseim, ötleteim, de ez a helyszín és az itt élők személyes megismerése nélkül csupán álmódosítás volna. A sikeres munkához elengedhetetlen a találkozás az itt élőkkel, a beszélgetés, a kíváncsiság. Megismerni gondjaikat, problémáikat, a legfontosabb teendők sorrendjét. Mindezek alapján lesz módom kidolgozni a javaslataimat. Úgy vélem, mielőtt elutaznék, már kézzelfogható javaslatokat is tehetek le az asztalra. Ez minden bizonnyal egy javaslatos lesz, mely azonban részleteiben is felhasználható.

– Mire kíváncsi ittléte során? A cigányok szokásaira, kultúrájára, avagy szociális helyzetükre?

– Kanadában is élnek cigányok, bár nem látható olyan nyilvánvalóan jelenlétük, mint itt. Ezért is szeretném megtudni, miként telnek hétköznapijaik, sike-

rül-e beilleszkedniük a társadalomba. Kíváncsi vagyok szokásaikra, hagyományaikra éppúgy, mint a lehetőségeikre és életpályáikra. Van e mód arra, hogy valamiképpen jobbítani tudjuk életkörülményeiket. Ismert számomra, hogy a régióknak komoly gondja a munkanélküliség. És ez különösen sújtja a cigány kisebbséget. Ezért az egyik legfontosabbnak azt tartom, az emberek képesek legyenek vállalkozni. Önállóan dolgozni, kis üzleteket nyitni, hogy eltartsák magukat és családjukat. Ez bevált Kanadában, és remélem itt is járható út lesz.

– Ehhez azonban szükség van megalapozott ismeretekre, tanult cigányokra, tudásra, műveltségre. Mi a véleménye az oktatásról, a továbblépés esélyeiben elfoglalt helyéről?

– Ez az a terület, ahol mindenkinek legjobb akarata szerint kell résztvennie. A tudás nem önmagáért van, hanem azért, hogy használják. Ahhoz, hogy az ember vállalkozzon, megbízhatóságra és megalapozott tudásra van szükség. Ez pedig csupán a folyamatos tanulással lehetséges. És itt lép be a hagyományápolás. Számtalan olyan szakma, mesterség van, amelyre igény és vásárlóerő jelentkezik. A korsárfonás, a szőnyegszövés és más hagyományos tevékenység felkarolható, újra felfedezhető. Élni kell ezekkel a lehetőségekkel és a magam eszközeivel, tudásommal ezt kívánom segíteni. A programcsomag, amit elkészíték, minden bizonnyal ezt is tartalmazza majd.

Cs. B.

Kanadai vendégek Szolnokon

– Április elején érkeztem Magyarországra azzal a feladattal, hogy a nagykövetségen belül kialakítsak egy szakmai-együttműködési irodát – kezdte a bemutatkozást **Serge Marcoux**, a Kanadai Nagykövetség tanácsosa. – Miután ennek megszervezése meglehetősen komoly feladatnak bizonyult, csak most tudtam eljönni Szolnokra, pedig már régóta terveztem ezt az utat. Amit eddig láttam, az nagymértékben elnyerte a tetszésemet és kíváncsian várom, mi lesz a folytatás. Programunknak ugyanis az egyik célja az, hogy különböző civil csoportokat minél jobban függetlenítsünk, s határozottabban tudjanak megkapaszkodni a társadalmi struktúrában. Az eddigi tapasztalataim azt mutatják, hogy a „Lungo Drom”-nak ez jelentős mértékben sikerült. Ez a működő Szociális Központ pedig mindennél jobban jelképezi ezt a törekvést.

– **Miért érdekli ily mértékben ezt a hatalmas, tengerentúli országot, Kanadát, a közép európai kisebbség helyzete?**

– A tények azt mutatják, minden tizedik kanadai ebből a régióból érkezett új hazájába. Ebből következően érdeklődnek minden iránt, ami az óhazával kapcsolatba hozható. Most, amikor a vasfüggöny leomlott és szabaddá vált a világ, még jobban előtérbe került ez az igény. Segíteni szeretnénk abban, hogy átalakuljon ez az ország. A kanadai kormánynak ezért tehát két fontos célja van. Az egyik az, hogy segítse ezt az átalakulást, a másik pedig, hogy nemcsak a gazdaságban, de a demokratikus, pluralisztikus társadalom lét-

rejtebből is kivegye a részét. Kanada soknemzetiségű ország, tehát nincs is megnevezhető többség, hiszen valahol mindenki kisebbségi. Így teljes mértékben átérezzük a kelet-európai kisebbségek problémáját, hiszen Kanada többkultúrájú ország.

– **Ha ennyire érzékenyek a kisebbségi problémák iránt, melyek azok a tapasztalatok, amiket szívesen átadnának nekünk?**

– Távol álljon tőlünk még a gondolata is, hogy beavatkozunk egy másik ország belügyeibe, ezért tanácsokat nem tudunk adni. De azt szívesen elmondjuk, nálunk milyen tapasztalatok formálódtak, s ha ezek közül valamelyik figyelemreméltó, szívesen megosztjuk az itteniekkel. Mi odahaza egy kulturális mozaikot próbálunk kialakítani. Önálló képek alkotják, s az egész nem hasonlít egyik alkotóelemre sem, de együttesen szép. Mint például a winniepegi példa, ahol a legfontosabb napilap egyszerre 26 nyelven jelenik meg, biztosítja ezzel a nemzetiségek szabad informálását. Ezt a kormányzat még azzal is segíti, hogy támogatásokkal eljuttatja az iskolákhoz és a diákokhoz egyaránt. Így próbáljuk kialakítani azt az öntudatot, amely tudja, mindegyikük kanadai, és emellett saját identitással rendelkezik. Gazdag háttere, értékei, hagyományai vannak, mint kanadai polgárnak.

– **Az, hogy Ön most Szolnokon van, annyit jelent, érdekli az itteni megoldás?**

– Látjuk, hogy itt sorra jelentkeznek azok a problémák, melyeket mi már átél-

tünk egyszer. Ezért ezekről a tapasztalatokról szívesen beszélünk. Mint ahogy közvetlen segítséget is tudunk nyújtani azoknak a szervezeteknek, melyek hasonló problémák megoldásával kívánnak foglalkozni. A „Lungo Drom”-mal az elmúlt esztendőben vettük fel a kapcsolatot, és **Farkas** úrral történt együttműködésünk eredményeképpen ebben az évben is jelentős támogatást nyújtunk. Ezért is örülök külön annak, hogy végre eleget tudtam tenni a meghívásnak, s eljöhettek Szolnokra. Meggyőződéseim, hogy ezt a sikeres programot tovább folytathatjuk, hiszen **Lynda Kosowan** jelenléte is ezt erősíti meg. A továbbiakban természetesen folytatni kívánjuk ezt az együttműködést, hiszen céljaink jelentősen hasonlóak. Az egyeztetés a „Lungo Drom” vezetőivel folyamatos, s amire szükségük van, megpróbáljuk előteremteni.

– **Lassan vége ennek a farsztó, ám élményekkel teli napnak. Milyen benyomásokkal tér vissza Budapestre?**

– Elsősorban annak megállapításával, hogy van itt egy csoport, melynek tagjai keményen dolgoznak azért, hogy a cigány kisebbség beilleszkedjék, s minél hasznosabb tagja legyen a társadalomnak. A magam részéről csak további sikereket és eredményes munkát kívánhatok. A „Lungo Drom” és a Szociális Központ munkatársai úgy látom, ehhez minden tőlük telhetőt megtesznek. Ezért a továbbiakban is számíthatnak az együttműködésünkre.

Cs. B.

SIKER SZABOLCSBAN

Amitől tartottam bekövetkezett. Még Nyíregyházára is későn, október 11-én érkezett meg az október 6-án kelt Magyar Közlöny, amely országgal-világgal, s így a nemzeti és etnikai kisebbségekkel, közöttük a cigányokkal is tudatta: tíz nap áll rendelkezésükre hogy bejelentsek, ha roma önkormányzatot kívánnak alakítani.

Igen ám, csakhogy az ominózus közlöny, amelyik a megyeszékhelyre október 11-én jött meg, vajon mikor jutott el, s egyáltalán eljutott-e mondjuk Tiszaszentmártonba. Hetére-Fejércsére, Szabolcs-Szatmár-Bereg minden eldugott piciny falujába, ahol cigányok élnek?

Így a roma önkormányzat megalakításának hírért, határidejét a megyei főjegyző, dr. Czap Lajos nyilatkozata révén a Kelet-Magyarországból tudhatták meg október 12-én. Akkor, amikor már csak – a szombatot és vasárnapot nem számítva – mindössze kettő és fél nap állt ren-

delkezésére a cigányoknak. Ez meg nemhogy a jogban, a közigazgatásban, törvényismeretekben járattan és tájékozatlan romáknak kevés az eligazodáshoz, de még az oktatáson, tájékoztatáson részt vett, a törvényességet felügyelő, azt biztosító(!) jegyzőknek is. Ha mindehhez hozzászámítjuk azt is, hogy voltak bizony olyan polgármesteri hivatalok, ahol vagy a polgármester, de inkább a jegyző(!) nem fogadták valami jó szívvvel az önkormányzati igényt bejelentő cigányokat vagy igyekeztek lebeszélni őket, akkor jelentős siker, hogy Magyarország harmadik legtöbb cigány lélekszámmal rendelkező megyéjében hatvannégy település jelezte, ahol roma önkormányzatot kívánnak alakítani.

Siker ez Szabolcsban, mert a települések egyharmadát érinti, s a legnagyobb cigány lélekszámmal rendelkező kb 80 település tulnyomó többségében éltek a lehetőséggel a cigányok. Ám nincs időnk a babérokon megpihenni, mert sürget az idő, a teendők. A roma önkormányzat megalakítására tett bejelentési igény csak az első lépés. A legközelebbi

teendő az, hogy a jelölteket állító szervezetnek bírósági okirattal kell igazolnia hatósági bejegyzését, s rendelkeznie kell a szervezetét jegyző vezető, elnök stb. megbízásával, amelyben felhatalmazást ad a cigány önkormányzati képviselő-jelölt állításhoz. Bízom abban, hogy amikor e sorokat leírom, már túlvannak ezen a procedúrán is, és készülnek a megmérettetésre.

Hogy valójában mely cigányszervezeteknek a jelentkezését fogadták el, erről október 27-én döntött az illetékes választási bizottság, a benyújtott iratok megvizsgálása után.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében hatvannégy településen Tiszabecstől Rakamazig készülhetnek a cigány szervezetek és jelöltjeik a választásokra. Abban reménykedem, hogy részükre a választási bizottságok, a jegyzők minden törvényes segítséget, információt és felvilágosítást megadnak, hogy zökkenőmentes legyen a roma önkormányzatok és képviselőik megválasztására való felkészülésük.

Farkas Kálmán

KÖKÉNYSZEMŰ CIGÁNYASSZONY

T O M A J M O N O S T O R I M O Z A I K

Kicsiny erdő határolta falucska Tomajmonostor, Jász-Nagykun-Szolnok megye déli részén, közel Kunhegyeshez. Az átutazó örömmel feledkezik bele a szemetgyönyörködtető látványba, mintha a költői hangulatot árasztó település egyfajta megnyugvást adna szemlélődőnek, itt élőknek egyaránt. A mélyebbre tekintőnek azonban hamar feltűnik az ellentmondás sötét kérdőjele. Különösen akkor, ha az ott élőkkel, szemtanúkkal beszél. Például **Barkóczi Lászlónéval**.

A közeledő idegen elsőként egy csendesen ballagó lovaskocsival, utasaival, egy idős férfival és két kis cigánygyerekkel találkozik. A kicsik hatalmas kék szemükkel kíváncsian tekintenek az idegen autóbá, mintegy érezvén, lehet, hogy őket keressük. A feltételezés megállta a helyét. A kicsik egymás szavába vágva magyarázzák el lakóhelyük pontos címét. Az utcájukba érve azonban kénytelen segítségünk akad. Egy lompos asszonyka, mosógépet talán sosem látott ruhában lép ki elének egy elhanyagolt, szinte romos házból, s magabiztos fölényel oktatja ki az érdeklődőket.

– A cigányok az utcavégén laknak – veti oda gúnyosan, igazolva a tudást, melyszerint gyakorta megtévesztőek a kimondott szavak. Töprengve haladunk tovább, míg meg nem pillantjuk az utcavégi kis dombozskán játszadozó gyerekeket. Anyjuk kötényébe kapaszkodva integetnek, aki az udvaron éppen nagymosáshoz készülődik. Kedvesen fogad minket, várát-

lan vendégként érkezésünk ellenére. Ám amikor megtudja jövetelünk célját, mint gátja vesztett folyó ömlik belőle a szó. Ha az itt élő cigányok sorsa felől érdeklődünk, hát tőle megtudhatjuk.

– Nem könnyű a sorsunk – kezd hozzá Barkóczi Lászlóné –, kilenc gyermekem közül csupán hat van itthon, a többi elvitték még annak idején. Egyikük szellemi fogyatékos, gyógyszereket szed. Külföldi gyógyszereket, mert ha nem, feldagad a teste. Sajnos erre nem

Anyjuk az udvaron éppen nagymosáshoz készülődik...

épp, hogy elfogadhatóak, de tető van a fejünk felett, és ez a lényeg. Sparheltil fűtünk, ami persze nem ad elég meleget, de több, mint a semmi. Néha szerzünk egy kis fát, gallyat a szomszédos erdőből, s akkor meleget főzök. Akad egy-két bútor is, tehát megvagyunk. Bár ami pénzt kapunk, az elég kevés. A férjem munkanélküli, 18 év után küldték el a gazdaságból. Most itthon van, alkalmi munkákat vállal, ha sikerül. Rendszeres jövedelme nincs, így ami segélyt kapunk, abból élünk. 18 ezer forint van erre a nagy családra, ami szinte semmire sem elég.

– A gyerekek, akik már felnőttek, gondolnak-e még a családra?

– A húszéves fiam már megnősült, Komlón él. A másik tizenhétéves, Szolnokon van intézetben. A legkisebből, Ricsiről, még semmit sem tudok. Nemrég vitték el és nem értesítettek, hová került. Nem könnyű az élet. Itt, Tomajmonostoron alig néhány cigánycsalád él, oláh cigányok vagyunk és jól kijövünk. A többiekkel éppúgy, mint a nem-cigányokkal. Sokszor elhívunk dolgozni a házakhoz, jól jön az a kis pénz, kerül egy kis szalonna, tojás az asztalra, tudunk mit enni. De azért csak árván élünk itt, a falu végén.

Családok, megpróbáltatásokon keresztül bár, de élnek. Szerényen, szegényen, mint sokezer másik. Tomajmonostoron, vagy másutt, szerte az országban. Mikor hazafelé indulunk, a kékszemű gyerekek sokáig integetnek az autó után. Rájuk vajon milyen sors vár?

Lilla

Mi magunk építettük ezt a kis házat a férjemmel

telt volna, így állami gondozásban van. A másik kettő pedig azért, mert nem volt lakásunk. Vándoroltunk faluról falura, s helyhíján nem maradhatott meg a gyermek.

– Mikor állt be a változás?

– Mi magunk építettük ezt a kis házat a férjemmel. Igaz, csupán csak két helyiség van benne, s ezek is

Gyermekeim közül csupán hat van itthon, a többi elvitték...

„KEVÉS ROMA TUDJA, HOGY ÍRÓ VAGYOK”

BESZÉLGETÉS OSZTOJKÁN BÉLÁVAL

Osztójkán Béla Csengeren született 1948-ban. Költő, író. Középiskolai tanulmányait 1971-ben fejezte be. Dolgozott segéd munkásként, nyomdai korrektorként, volt szellemi szabadfoglalkozású és köztisztviselő. Művei: Halak a fekete citerában (versek, 1981); Hőés hűségben (versek, 1983); Nincs itthon az Isten (elbeszélések, 1985).

– **Miről ír mostanában?**

– Politikai cikkeket, interjúkat...

– **És az irodalom?**

– Szünetel.

– **A politika vonta el az írástól?**

– Nyugaton épeszű ember nem megy el politizálni. Ebben a kultúrkörnyezetben azonban úgy tűnik, törvényszerű. Hagyománya van. A forradalmi helyzetekben a magyar írók, költők java mindig szerepet kért és kapott. Rossz katonák voltak, sokan belehaltak. 1989-ben is forradalmi helyzet volt, s az irodalmárok megint az események élére keveredtek. Mert hát milyen is az író? Tud beszélni, kicsit jobban, mint az átlagember, nagyobb a rálátása a dolgokra, s rendszerező elme, hiszen ettől válik mesélővé, íróvá. Sok magyar íróból lett politikus. Érdekes azonban, ha valaki íróként fogalmazza meg politikai nézeteit, nem pedig

botcsinálta politikusként, akkor tisztességes vita kerekedhet, s ebben akár radikális, szélsőséges nézeteket is képviselhet.

– **Ám ön most inkább politikus...**

– Így van. A romák közül egyébként is nagyon kevesen tudják, hogy író vagyok, és nem is törődöm vele, mert nekem most az a fontos, fel tudok-e nekik mutatni valamilyen lehetőségeket.

– **És az írói ambíciók?**

– A kisebbségi önkormányzatok megalakulása után, valamikor tavasszal, szeretnék visszatérni az írásához. Feltéve, ha nem tart politikaközelben valami olyasféle kényszer, hogy sok ember, vagy szervezet kívánja maradásomat.

– **S írói tervei? Versek? Novel-lák?**

– Szeretném befejezni hat éve félbehagyott regényemet. Hatszáz oldal már kész van belőle. Ha szabad lesznek – mert ugye, az író szabad, a politikus meg nem – ez lesz az első dolgom. Aztán szeretném ennek az önszerveződésről szóló néhány évnek a történetét megírni, elemzően, egy kicsit azzal a becsvággal, hogy a jövő roma politikusai használható útmutatókat találhassanak benne. A versírással hogy állok? Azt nem tudom, mert ez nem tervezhető. Egy biztos, az öt éves önszerveződés alatt rengeteg embert, gondolkodásmódot megismertem, sok mindennel szembe-ütem, amivel íróként talán nem lett volna alkalmam. Mondhatom, az egész magyar társadalom lényegét megértettem.

– **Akikről ír: a cigányok olvasák-e műveit? S akiket megír, és elolvassák, nem haragszanak-e érte?**

– Voltak, akik felfedezték magukat írásaimban, s büszkéek voltak rá. Én

elesett, bájos, mesékbe illő figurákról beszélek mindig. Még a negatív szereplőim is rokonszenvesek, hiszen emberek. Nem az az író vagyok, aki jól odamondogat és leleplez. Én a prózát is költöm.

– **Tematikáján kívül megfigyelhető-e különbség cigány és nem cigány irodalom között?**

– Nem tudom. Azt sem tudom, magamat hová soroljam. Cigány ember vagyok, de magyar író, aki magyarul ír.

– **Cigányul nem is ír?**

– Nem beszélek cigányul. Magyar nyelvű cigány vagyok. De például **Choli Daróczi** azt mondja, ő cigányul tud igazán írni. Igen ám, de zömében magyarul ír, magyarul publikál. S csak időnként cigányul.

– **Talán az azonosságtudatához kell ez?**

– Egyrészt. Másrészt presztízsz kérdés, hogy létezik egy cigány nyelv is. Csakhogy, itt óriási bonyodalom támad, mert ez a nyelv rendkívül differenciált, sok nyelvjárásban beszélnek. Ráadásul, akik beszélnek, nem olvasnak cigányul, mert többnyire analfabéták. Ha pedig tanulni kezdik, többnyire magyarul teszik azt. Úgyhogy cigány irodalomról én nem nagyon beszélnék, mert nem tudom, mi az. Talán valamikor kialakulhat, de ahhoz hatalmas nyelvújítói, nyelvutatói munka szükségeltetne. Ilyenre pedig szerintem, a cigányul beszélő cigány értelmiség napjainkban nem alkalmas, mert más az irányultsága. Elég bonyolult dolog ez. Ott van például Ajtmatov, aki kirgiz író, de a nagy műveit oroszul írta. Azok úgy jutottak el népéhez, hogy visszafordította őket oroszról. Én viszont csak magyarul tudok gondolkodni és írni.

je-la

A cigányság ősi földjén – Indiában

Az újságba a cikkek jönnek. Beleke-
rülnek valahogy. Elvégre attól újság az
újság, hogy közli őket, és attól cikk a
cikk, hogy megjelenik. A cikkek törté-
nete kevészer érdekes. Miért megy egy
biokémikus Indiába? Miért a „Lungo
Drom”-ban keres élményeinek helyet?

A szüleim négy évet töltöttek Indiá-
ban. Apám nyugdíj előtt állt, vonzotta a
gyermekkori álom: meg akarta ismerni
a jóga és Gandhi hazáját. Engem kötött
az egyetem, a munka. Csak egy hóna-
pot lehettem velük. Apám elénkborította
a kontinensnyi ország kincseit. Anyám-
mal és bátyámmal három héten át ittuk
a faragott, metszett, vésett és festett is-
tenszobrok szépségét. Mindennek tíz
éve már. Azóta egyre a visszatérés mo-
toz a fejemben, és most, hogy padszom-
szédok a Harvard egyetemen visszatért
Bangalore-ba, megszületett a nagy alka-
lom.

Fiatal korom óta vallom, hogy aki a
cigányság sorsán nem javít, nem képes
kezdeni semmit az ország bajaival. A
nagy népmegváltó gondolatok, a „majd
én megmondom, hogy boldogultok ti”
kora – szerencsére – lejárt. A cigány-
ságnak magának kell megtalálnia a fel-
emelkedés útját. De ehhez helyzetbe
kell hozni. Kiművelt emberfőkkel, kép-
viselettel, odafigyeléssel és okosan fel-
használt pénzzel egyaránt. Amikor pár
hónapja elolvastam a Népszabadságban
a **Farkas Flóriánnal** készített interjút,
jó érzések töltöttek el. Nicsak, ez a
szervezet nem egy-két nagyrahivatott
ember kényszerszülte háttere, hanem
van, akar és dolgozik. Nicsak, vannak
itt olyan emberek, akik megtanulták,
hogy ma néha fel lehet áldozni valamit
azért, hogy holnap több legyen belőle.

Régi emlék: bekísérem az apám által
vezetett gyógyszergyár indiai tulajdono-
sait az Opera étterembe. Már a bejárat-
nál csaknem visszahőkölök: a cigány
zenekar primása és **Patel** úr mintha
ikertestvérek lennének. A hasonlóság
több mint hihetetlen. A cigányok Indiá-
ból kerekedtek volna útnak? Kik, mi-
kor, hogyan? Túl kevés a tudomány.
Túl kevésé ismert, ami van. Ezért is
szolgált nagy öröömre, amikor **Hajtó
Péter**, a delhi Magyar Kultúrális Intézet
igazgatóhelyettese, fáradtságot nem kí-
mélve előásta **Rishi** úr címét, aki a
Chandigarhban működő roma kutató in-
tézet igazgatója és aki szerkeszt egy, a
romák történetével (is) foglalkozó lapot.
Talán a nem is oly távoli jövőben be tu-

Dr. Santanu Bhattacharya kutatócsoportja Bangalore-ban

dunk számolni az intézet munkájáról és
eredményeiről.

India ugyanaz is maradt, és meg is
változott az elmúlt tíz év alatt. Az indiai
embereknek ugyanúgy nincsen fogal-
muk az időről, mint korábban. Ugyan-
olyan békés beletörődéssel szemlélik
ma is, ha a csapatnyi turista buszostól,
mindenestől beleragad egy háromórás
dugóba éjjel kettőkor. Lehet, hogy az
előtteálló számtalan élet terhe teszi, le-
het, hogy csak a bírhatatlan meleg, de
egy indiai nem siet. Az óránézegetés In-
diában ismeretlen fogalom.

Az indiai ember azonban nemcsak
nyugodt, de hirtelenharagú is. Sokszor
gyermeki dühök és félszek öntik el az
agyát, olyankor aztán kiabál, üt és – ha
kés kerül elő – más is megesik. A csak-
nem egymilliárd lelket számláló Indiá-
ban, ahová csak egyedül a szomszédos
Bangla Desh-ből tízmillióan szöknek be
évente, az emberélet nem oly nagy ér-
ték, mint Európa fogyó társadalmában.
A halál jobban az élet része, nem elide-
genült, iszonyú misztikum.

Az indiai ember vidám. A civilizált
Európa civilizált neurózisa nem bántja.
Példát mutat nekünk, kacatokkal meg-
vert népeknek, hogy a boldogság nem
okvetlenül ott lakozik, ahol a mikró,
meg a videó. Az indiai ember nem kö-
tődik a tárgyaihoz. Ha vendégségben –
óvatlanul – megdicsérsz valamit, a kö-
vetkező pillanatban indiai házigazdád a
kezedbe adja. Fogadd el, ajándék. In-
diában a tárgy azzá válik, ami. Eszköz.
Az örömszerzés, a játék, a munka esz-

köze. Európában a tárgy: tulajdonosá-
nak része. Birtokolt tárgyai önbecsü-
lésem forrásai. Újgazdagodó társadal-
munkban ma hovatovább ki-ki annyit
ér, amennyi az általa megszerzett tár-
gyak összessége. Így nem csoda, ha a
pénz, a tulajdon mértéktelenül felérté-
kelődik, és az élet részéből az lesz, ami
nálunk: az élet maga. Indiában a tulaj-
don nem ilyen merev. Ha nincs tulaj-
don, nincs lopás sem. Ma én haszná-
lom, holnap te. Ma nekem van szüksé-
gem rá, holnap neked.

Az indiai ember örök fiatal. Gyer-
meki csillogás ül a szemében, őszinte,
gyermeki mosoly önti el az arcát, és
gyermeki düh rohan át a lelkén, ha
megbántja valaki. Az indiai ember nyi-
tott. Barátjává fogad, ha te is nyílt vagy
vele. Érdeklődő, játékos és mint egy
gyerek: holtáig mesél. Seholy úgy nem
tudnak csüngen a szavadon, mint In-
diában. Ha egy mese és az igazság ver-
senyre kel, mindig a mese győz. Hazu-
dik? Nem hinném. Ha ez az, egész
gyermekkorunk is hazugság volt.

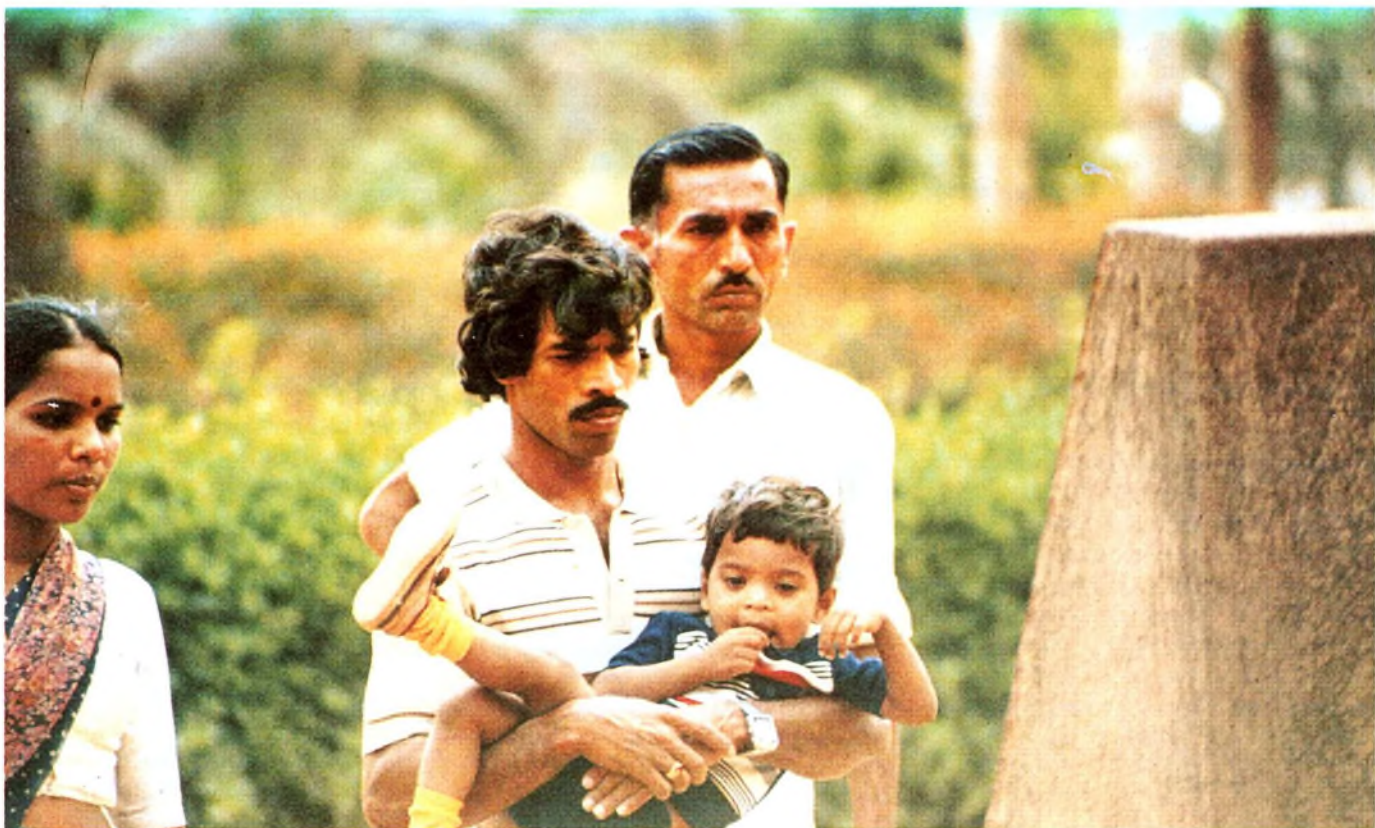
Az indiai ember segítőkész. Seholy
nem érzed ezt úgy meg, mint az utakon.
Előzés jobbra ki (Indiában még mindig
„balra tarts” van) attól mit sem zavar-
tatva, hogy szemben valaki jön. És
tényleg. A valaki lassít, csaknem meg-
áll. Érdekes módon nem rohan beléd,
pedig joga lett volna rá.

Indiában voltam. Egy nagyon jól
szervezett biokémiai kongresszuson. In-
diáról beszéltem? Nem is tudom.

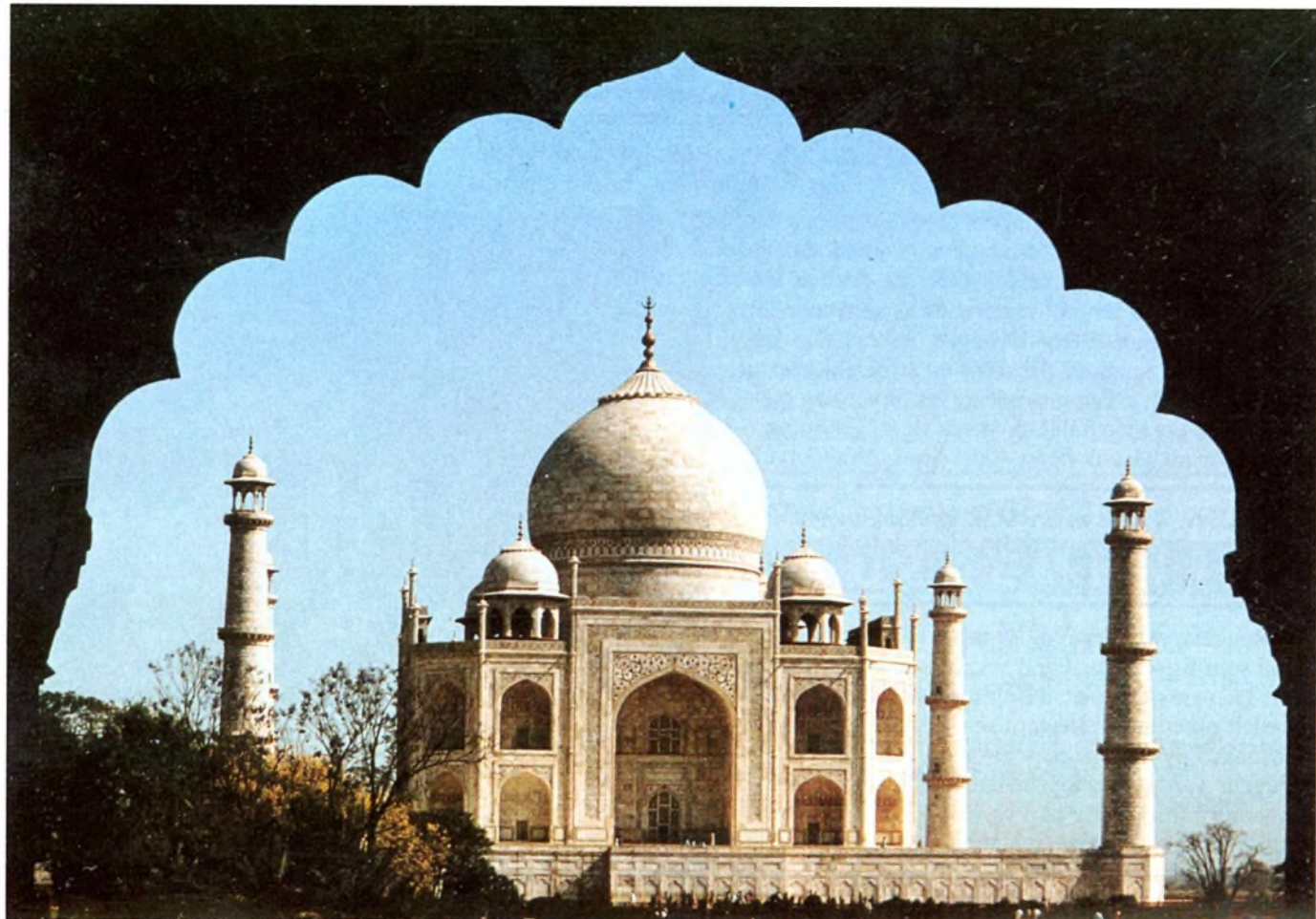
Dr. Csermely Péter

Öntözőmű

Történelmi emlékek előtt

Hyderabad főutcája

Taj Mahal
Fotók: Dr. Csermely Péter

Rímekbe szedett élet

E G Y G O N D O L K O D Ó A S S Z O N Y

Kállai Gézané Boldog községben él, szépen rendezett otthonában, családjával, gondolataival együtt. Gondolataival, melyeket versbe szedve küldött el a „Lungo Drom” részére. A ki nem mondott invitálásnak nehéz ellenállni, ezért felkerestük, meséljen valamit magáról. Életéről és arról, mi készítet egy családanyát a versírásra. Egy kicsiny, főleg cigányok lakta utcában találtuk meg. Beszélgetésünk – kedves fogadtatásunk okán – kissé hosszúra is nyúlt.

*„Évszázados múltunk, kegyetlen, mostoha,
Rajtunk csapódik mégis a hazugság
ostora.”*

– Rengeteg mondanivalóm van a világ számára, de senki sem figyel oda. Ezért versbe szedem, hátha valaki, ha nem is most, de egyszer elolvassa. Mindemellett nem tartom magam sem költőnek, sem politikusnak. Egyszerű cigány asszony vagyok, és véleményem van, ami mostanában nemigazán lehet az embernek. A rengeteg párt és vallás közül, ember legyen a talpán, aki eltudja dönteni, hogy neki melyikre van szüksége, melyik az igazi. Úgy tűnik számomra, hogy sokan a saját érdekeiket nézik. Itt van például a cigányság kérdése. Úgy gondolom, hogy ehhez a kéynes témához mocskos kézzel nem lehet nyúlni.

*„Cigány vagyok s asszony!
Ezt soha nem szégyelltem!
Hogy szegénynek születtem!
Ezt tudomásul vettem!”*

Aki a cigányság problémáinak megoldására vállalkozik, annak nagyon becsületesnek kell lennie. Kézbe kellene venni a munkanélküliség kérdését is, ami leginkább a cigányság alsóbb rétegeit sújtja. Engem is elbocsájtottak a porcelángyárból, és most itthon vagyok a kilencéves kislányommal, Nórával, munkanélküliként. Szeretek itthon lenni, mosni, főzni, takarítani, de senki ne kívánja tőlem, hogy csak a fakanalat fogjam. Amit eddig elértem, azért rengeteget kellett küzdenem, dolgoznom és néha vesztélyben éreznem a helyzetünket. Azt már megtanultam a munkahelyemen, hogy – mivel cigány vagyok – kétszer annyit kell dolgoznom, mint a másik embernek ahhoz, hogy elfogadjanak.

*„Magyar vagyok!
Cigánynak születtem!”*

De a nevem akkor is csak cigány marad. Nem is az a gond, hogy azt mondják, cigány vagyok, hanem a hagsúly az, ami bánt. Apám tanított az igazságra és a tisztességre. Tizenkétéves koromban meghalt, és anyámra maradtam két testvéremmel. Sok minden kimaradt az életemből, de ezek közül csak azt sajnálom, hogy nem tanulhattam tovább. Ennek a lehetőségét kívánom megadni a gyermekemnek. So-

Reménykedem abban, hogy egyszer minden embert elfogadnak függetlenül a bőre színétől

kan azzal próbálnak kikeveredni a cigányságból, hogy magyar férjet keresnek. Én úgy gondolom, hogy a cigány cigányként legyen becsületes, tisztességes és tanult. Nem vagyok vallásos, de ha van Isten, ne engem védjen, hanem a gyerekeket. Reménykedem abban, hogy egyszer minden embert elfogadnak függetlenül a bőre színétől. Fontos a remény, mert ha már azt is elveszik tőlünk, semmit sem ér az élet.

*„Álmodtam az éjjel, egy igazi álmot,
mertem másnak látni a világot.
Hol az emberek békességben élnek,
hol nincsenek gazdagok, nincsenek szegények.”*

Kállai Gézané Boldogon él, s elégedett sorsával. A gond, amit ráért a sors és az élet, csak megerősíti hitében. Ír, mert az írás, a szó hatalom. Erő kell ahhoz, hogy elviselje a csapásokat, a közönyt, a meg nem értést. De él, mert ez a dolga. A miénk csupán annyi, olvassuk szeretettel és kellő jóakarattal.

K. Lilla

Fórum a Guszev sorsáról

Igazán sikeres, fegyelmezett és fegyelmet felkeltő tanácskozást tartott a Huszár-lakótelepi Elit Kutyagyár ebéd-lőjében a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetsége telepi alapszervezete. Hogy miért mondom sikeresnek? Elsősorban azért, mert volt kiknek, hivatalos szervezetek vezetőinek elmondani gondjaikat. Megtisztelte a roma fórumot **Csabai Lászlóné** országgyűlési képviselő, jelen volt **dr. Zilahi József**, a körzet városi közgyűlésének képviselője, a megyei közgyűlés elnöke, aki az elmúlt ciklusban talán a legtöbbet tette az itt élők sorsának jobbra fordításáért, és elfogadta a meghívást **Felbermann Endre** a város alpolgármestere is.

Így aztán szemtől-szemben kerülhetett sor az elmúlt években a hivatalok részéről ígértek és a valóság egybevetésére. És erre éppen most, az őszi önkormányzati illetve kisebbségi választások előtt nagy szükség volt. Ha eddig a Guszevről szó volt, ha ezt a nevet valaki, valahol kiejtette, csak pejoratív vélemények kísérték. Olyan, sokszor indokolatlan elmarasztalások, amelyek legtöbbször megalapozatlanok voltak. Vonatkozik ez elsősorban a közbiztonságra, amelyről a városi rendőrkapitányság részéről megjelent őrnagy úr pozitív bizonyítványt állított ki, elmondva, hogy a közvéleménnyel ellentétben a Guszevben sokkal jobb a közbiztonság, mint a város más lakónegyedeiben. Ám elsősorban nem erről van szó.

A Guszevet, akarom mondani a Huszár-lakótelepet a nyíregyházi cigányság centrumának tartják. Ha azt vesszük számításba, hogy az itt élő 350–400 családnak, csaknem 1000 léleknek legalább 85–90 százaléka cigány, akkor kár ellenkezni. Valóban sok szegény, munkanélküli család él itt. Sokuk embertelen körülmények között. És ez évek óta így van. Miért? Elsősorban azért, mert még mindig nem döntött a város: mi legyen a Guszev-sorsa? 1992. április 27-én a városi közgyűlés, amelyen főnapirendi pontként szerepelt a Nyíregyházán élő nemzeti kisebbségek, közöttük a cigányság ügye, gondja, problémáinak megoldása, akkor a Guszevről az első között esett szó. Ez a fórum akkor a sok napirend és egyéb más okok miatt gyorsan, alig 5-10 percnyi felszines tárgyalás után, túljutott a gondokon. Pedig részletes, elemző, a bajok megoldására hasznos javaslatokkal élő kiegészítések kerültek az asztalra.

És azóta is fő kérdés! Mi lesz a Guszevvel? Marad, vagy nem? Akkor 2 évvel ezelőtt Zilahi József okos, humanista javaslattal élt. Ennek lényege: vizsgálják meg, mely lakások alkalmassak emberi életre, s az istállólakásokat, melyeket évek során átitatott a húgyszag, bontsák le, szüntessék meg, s a meglévő lakásokat újítsák fel. A küldöttgyűlés azt is kérte, hogy a korábban

a Guszev lakásainak felújítására megszavazott 9, illetve 16 millió forint felhasználásáról a város vezetői tájékoztassák az itt élőket.

Fegyelmezett romatanácskozás volt a Guszevben. Megválasztották azokat a cigányokat, akiket az őszi választásokon Nyíregyháza város cigány kisebbségi önkormányzatába javasolnak.

Farkas Kálmán

Európa Tanács Tájékoztatási Igazgatóság F-67075 Strasbourg

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Felhívás Roma ügyek európai közvetítőjének kijelölésére

Strasbourg 1994. szeptember 23.: Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet, valamint az Európa Tanács 1994. szeptember 19–23. között Varsóban szemináriumot rendezett 300 fő részvételével, amelyet kizárólag a cigányság problémáinak szentelt. Ezen felhívás hangzott el: a cigányok problémáinak megoldása érdekében hozzanak létre egy európai közvetítőt.

Ez a közvetítő alkalmas lenne a kormányokkal való párbeszédre és a cigányság érdekeit képviselve tárná fel a tényeket és adna tanácsokat, ahogy azt az Európa Tanács parlamenti közgyűlésén a 32 tagú szervezet képviselői már korábban megerősítették. **Peter Leuprecht**, a szervezet főtítkárhelyettese különösen azért aggodott, hogy Közép- és Kelet-Európa egyes részein újra meg akarják határozni az állampolgárságot. Ez több esetben azzal végződött, hogy a cigányokat saját országukban külföldieknek, sőt – esetenként – hontalannak minősítették. A tisztviselő felajánlotta az érintett kormányoknak, hogy szervezete szakértői tanácsokat és segítséget nyújt az állampolgársági törvények alkalmazásában.

Az emberi jogok keserű megpróbáltatása ott rejlik, ahol az a társadalom leginkább sérülékeny tagjait érinti – hangsúlyozta Leuprecht úr. Szintén sürgette a cigányság kisebbségként történő elismerését ugyan-

olyan jogokkal, mint azt más kisebbségek élveznek.

A résztvevők síkra szálltak az Európa Tanács bizalom erősítő intézkedéseinek kiterjesztéséért annak érdekében, hogy megelőzzék azokat az erőszakos cselekményeket, amelyek a cigányság mint etnikum ellen irányulnak. Ezek az intézkedések arra hivatottak, hogy eloszlassák a feszültséget, elsősorban a szomszédos országok közötti együttműködés erősítésével, továbbá a különböző etnikai csoportok közötti jó kapcsolatok fejlesztésével, valamint gyakorlati, alapvető tervek kivitelezésével, amelyek a cigányok számára egyenlő esélyeket biztosítanak.

A résztvevők felhívták az Európa Tanácsot, hogy teljes mértékben vegye számításba a cigányság problémáit a szervezet intézkedési tervében, amely a fajgyűlölet, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia leküzdésére irányul. Sürgették a szervezetet, hogy építse ki a helyi hatóságok olyan hálózatát, amely ígéretes elképzelésekkel kíván hozzájárulni a cigányság helyzetének javításához.

A szeminárium az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet 53 tagországának, parlamenti képviselőinek, diplomatáinak, kormányzati szakértőinek, helyi hatóságok képviselőinek és körülbelül 80 nem kormányzati szervezetnek, mindenképpen cigány szövetségek képviselőit tömörítette.

Embriótól a kisgyermekig

A T E R H E S S É G R Ő L

Új élet fogan... ki tudja mi lesz a sorsa? A terhesség, a szülés, a csecsemő szoptatása nem kizárólagosan női dolog. A gyermek egy pár utóda, egy család új, teljes értékű tagja. Ki kell lépnünk a rossz szokások köréből, a hiedelmek világából. Új embernek életet adni természetes, **anyának lenni az egyik legboldergabb, legnehezebb és legszentebb feladat a világon.**

Cikksorozatom, amely végigkíséri egy élet útját a magzati léttől a kisdedkorig mindannyiunknak, mindannyiunkról szól. Gyakorló szülőknek, nagyszülőknek, leendő szülőknek – a családnak.

A gyermek vállalása komoly és felelősségteljes döntés, hiszen létével megváltoztatja miénket, az egész család életét. Testi, lelki, szellemi egészsége és fejlődése a mi lekiismeretes, szerető gondoskodásunktól függ, életének első pillanatától fogva. A teherbeesés ne véletlen műve, hanem tudatos folyamat legyen, hiszen ma már megelőzhető a nemkívánt terhesség. Mennyivel szerencsésebben indul útjára egy kis ember, ha megfelelő időben, rendezett

körülmények között érkezik egy ösztetartó, szilárd alapokon nyugvó, egymást kölcsönösen megbecsülő és szerető családba, ahol készülnek a fogadására és várják őt.

Így történt ez Kata barátnőméknél is. Ő és a férje novemberre várják első kisbabájukat, nagy az öröm a családban. Kata gömbölyű és sugárzóan szép, mint minden egészséges kismama.

Mindent meg is tesz ennek érdekében. Röviden elmesélem az ő terhességének fontosabb mozzanatait, ezen keresztül sorra vesszük mi az, amit egy várandós nőnek tennie, és tudnia kell.

Kata egy márciusi reggelen furcsán ébredt, enyhe szédülést és émelygést érzett. Vett néhány mély lélegzetet, ivott pár korty hűvös limonádét, elrágcsált néhány ropit, és jobban érezte magát. Már tegnap is éreztem hasonlót, gondolta, talán ideje lenne felkeresni egy nőorvost, hiszen a vérzésem is késik néhány hetet. Titkon reménykedett, hogy terhes, és igaza lett. Az orvos alapos vizsgálat után megállapította, hogy a terhesség 8 hetes. Ideális idő az első jeletkezéshez. Katát gondozásba vették, megismerkedett a védőnőjével, kikérdezték az adatait, és még sok egyebet az egészségi állapotáról, otthoni és munkahelyi körülményeiről. Megvizsgálták a vizeletét, megmérték a vérnyomását, súlyát, testmagasságát. Ultrahang vizsgálat – ami fájdalommentes és veszélytelen – megállapították, hogy az embrió nagysága a terhességi időnek

megfelelő, s a környező hasi szervek is épek. Majd kiszámították a szülés várható időpontját, s elküldték Katát belgyógyászati és fogorvosi vizsgálatra.

Ezt követően a betöltött 12. héten Katának ismét jelentkeznie kellett. Ekkor intézték el a várandósági pótlékkal kapcsolatos adminisztrációt. A várandósági pótlék minden kismamának jár terhességének 13. hetétől a szülésig, amennyiben terheségét szakorvos igazolja és gondozásba vették. (A normális terhesség ideje 40 hét, azaz 10 holdhónap vagy 9 naptári hónap. Ez idő alatt a leendő anya szervezetében sok bonyolult változás megy végbe, amelyek mind a magzat védelmét és fejlődését szolgálják.)

A terhesség 24. hetéig havonta egyszer, 25–36. hétig kéthetente, a 37. héttől hetente kell terhesgondozásra járni, így biztosított a folyamatos ellenőrzés, hogy minden rendbe van-e.

Kata terhességének 16. hetében vérvételtre ment. Megvizsgálták véreinek alkotóelemeit, s egy speciális fehérjeszerű anyagot, amely a magzat egészséges fejlődéséről ad felvilágosítást (esetleg fejlődési rend-

lenesség kizárása). Ezt követően 16–18. héten újabb ultrahang vizsgálat esedékes a magzat méhen belüli állapotának megítélésére. Az orvos

kell teremtenie mindennapi élete és új állapota között. Folytatta megszokott életmódját, de többet pihent, nagyokat sétált a friss levegőn, terhestornára járt, s továbbra sem hanyagolta el sem önmagát, sem a férjét, sőt, ha idejük engedte közösen olvasgatták a gyermekvárásról szóló könyveket. Kata még jobban ügyelt tisztálkodására. Naponta kétszer zuhanyozott, enyhe kozmetikumokat használt, rendszeresen ápolta fogait és bőrét. Kényelmes, természetes anyagú, laza ruhákat hordott.

A dohányzásról már régen (még jóval terhessége előtt) leszokott, mivel tudta, hogy születendő gyermeke számára a dohányzás mérgező hatású és súlyos

következményekkel járhat. Hasonlóan végzetes hatású az alkohol fogyasztás és bizonyos gyógyszerek, kábítószeres megfontolatlan élvezete (bár ez Katit nem fenyegette), amelyek a mag-

zatot erősen visszavetik és roncsolják mind testi, mind szellemi fejlődésében. Kata okosan táplálkozott. Tudta, hogy nem kettő helyett kell ennie, hanem csak bizonyos ásványi anyagokból, vitaminokból és fehérjéből van többletre szüksége. Ezért bőven fogyasztott friss zöldségféléket, főzeléket (sárgarépa, spenót, borsó, lencse, burgonya stb.) gyümölcsöket, diót, sovány szárnyasok húsát, halat, tejet, sovány tejterméket,

májat, tojást, barna kenyeret. Mellőzte a zsíros, fűszeres, puffasztó, túlcukrozott ételeket, italokat, süteményeket, kávé helyett gyenge teát ivott néha-néha.

Súlygyarapodása alig érte el a 10 kg-ot, ami normális határon belül (9–12 kg) van.

Tudta, hogy a túlzott súlygyarapodás veszélyekkel járhat mind a magzatára, mind a saját egészségére nézve, és a szülést is megnehezíti.

Kata mindig megfogadta és pontosan betartotta kezelőorvosa és védőnője tanácsait, hiszen tudta, hogy ők szakmai tudásukkal és segítő szándékukkal terhességének zavartalan kiviselését és születendő gyermekének egészségét szolgálják, s ha problémája van, hozzájuk nyugodtan fordulhat.

Katának sok szerencsét kívánunk!

A születésről a következő lapszámban olvashatnak.

Mészáros Éva

mindent rendben talált.

Eközben a védőnő rendszeresen látogatta és segítő tanácsokkal látta el a családot. Terhességének 20. hete körül enyhe rugdosásszerű mozgást érzett a hasában, melegség töltötte el. Megmozdult, él – gondolta – s boldogsága tovább fokozódott.

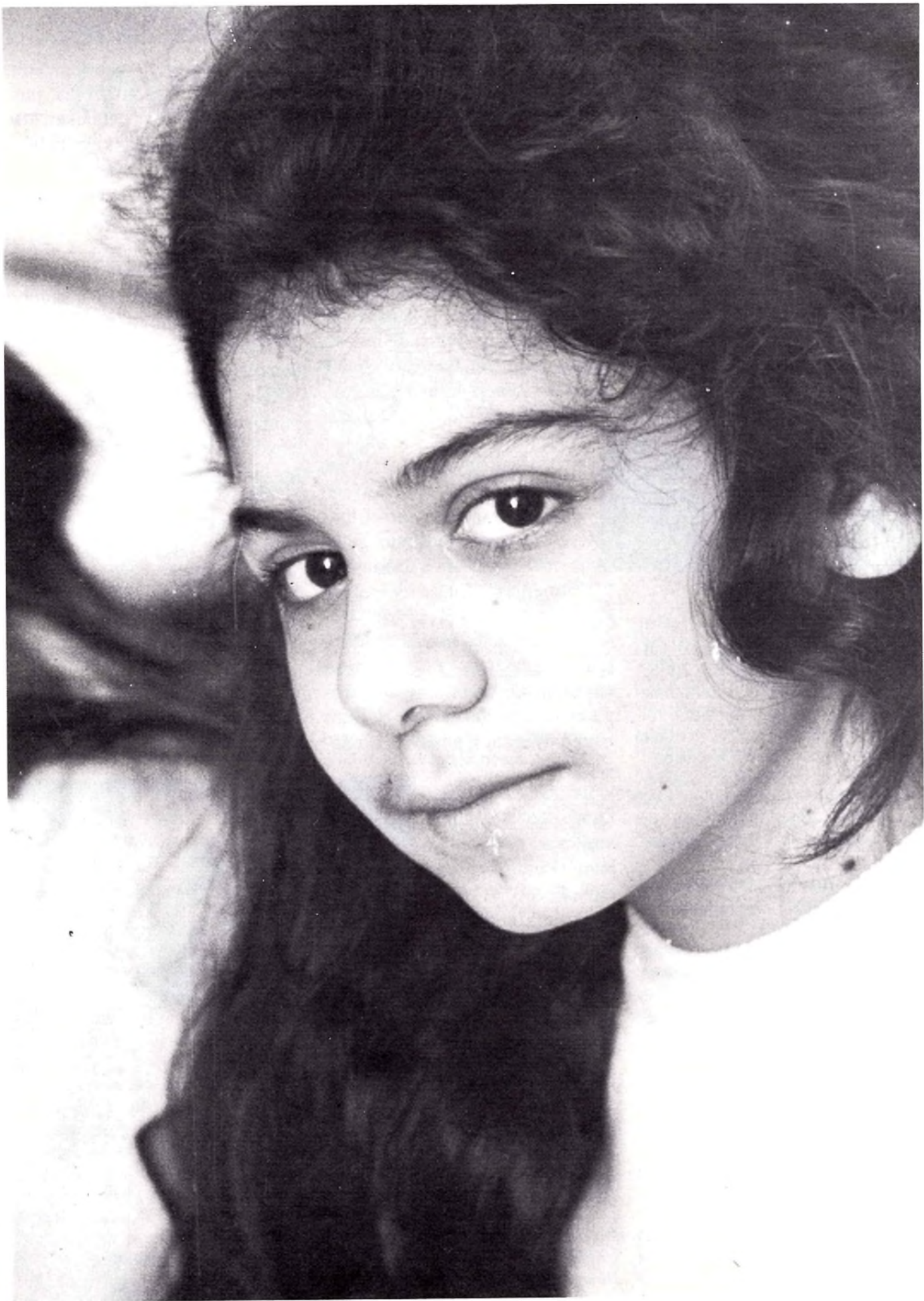
Továbbra is rendszeresen járt terhesgondozásra, ahol a magzat szívhangját is meghallgatták, újabb ultrahangvizsgálat a 28. héten következett.

A 34. héttől naponta jegyezte a magzatmozgásokat. Egyre többet pihent, s továbbra is jól érezte magát. Ahányszor gömbölyödő hasára nézett, egyre inkább tudatosult benne, hogy hamarosan anya lesz. Az utolsó ultrahang vizsgálat a 38. héten fog következni, majd heti egy-egy alkalommal az utolsó héten pedig kétszer magzati szívhang hallgatás várható.

A terhes nő életmódja

Kata az első perctől tudta, hogy felelős a gyermekért, akit a szíve alatt hordoz, s igyekezett mindent megtenni, hogy mindkettőjüknek jó legyen. Tudja, hogy a terhesség nem betegség, de egyensúlyt

Kapaszkodás a megmaradásért

Könnyű lenne azt mondani, hogy az élet esélyei mindenki számára egyformán adottak. Mert aki megszületett, s valameddig nevelték, kezébe veheti sorsa irányítását. Csak éppen ez a „könnyű” kijelentés a legteljesebb mértékig felszínes. Még akkor is, ha az „élet élni akar” közhelyszerű igazságot vesszük alapul. Azt, ami tényként rögzül a múltból, sem egyénenként, sem társadalmi csoportonként nem lehet összemosni. Ebből a szempontból a kivételek nem lehetnek perdöntőek. S különösképp nem szociológiai szempontból, hiszen – ahogyan az évszázados példák mutatják – egy népcsoporthoz való tartozás önmagában is hordozhat számos hátrányt. Még olyanokat is, melyeket a kisebbséghez tartozók éppenséggel előnyként élnek meg. Mert végül is nem lehet pusztán etnikumi érzékenységről beszélni (sem zenei, sem képzőművészeti szempontból), hanem mindig az adott kulturális színvonalat elérő egyén művészeti vagy egyéb érzékenységről.

Kényszerítő körülmények

Bárki egy adott állam polgáraként születik, akit ilyen vagy olyan formán számon tartanak. S családja révén kezdeményezéshez is juthat. Éppenséggel családi pótlékhoz például, melyet vagy ráfordítanak, vagy sem. Megint csak nem amiatt, mert esetleg italt, fűtésre vagy egyéb dologra használják, hanem mert a kényszerűséggel szembesülnek. S minél szűkösebbek a rendelkezésre álló javak, annál nehezebb el- és beosztani. A szűkösséget ugyanakkor a társadalmilag kényszerítő körülmények is meghatározzák. Legalábbis abból a szempontból, hogy csak arra lehet

számítani, amit adnak. De ez az önként vállalt számkivetés élményvilágát erősíti. S előbb utóbb lemondást arról, hogy másként is lehet élni. Mert a kapaszkodás a megmaradásért is sokértelmű. Jelentheti az éppenséggel vegetálás fenntartásának szintjét, s jelentheti a távlatos fennmaradást. Mikor nem a pillanatnyi túlélés az egyedüli cél, hanem a jövőre irányuló gondolkodás vezérli a cselekvéseket. Bizonyos időszakoktól eltekintve – amikor például a cigányság felszámolása vagy beolvasztása a cél – vannak olyan történelmi pillanatok, amikor az esélyek figyelmen kívül hagyása végzetes.

Kapaszkodás méltósággal

Akár olyan helyzetben is, mint az év végi, amikor kisebbségi önkormányzati választásra kerül sor. Ennek jelentőségét persze nem szabad sem túl-, sem alulértékelni. Végül is olyan lehetőségről van szó, mely a kapaszkodást segíti. Mert nyilvánvalóan a következő években sem csökken jelentősen a munkanélküli cigányok száma, a szegénység éppúgy sújt mindenkit, mint előtte, újra és újra előítéletekkel kell megküzdeni, de legalább a közjogi szférában lehet valamiféle elmozdulás. Ha – Illyés Gyula egyik gondolatát átfordítva – négy-öt cigány összehajol, abból nem csupán veszekedés következhet. Vagy ha igen, valamilyen célért. Szociológusként csak azt tudom mondani: az önelfogadtatásnak azokat a formáit is meg kell találni, s még inkább működtetni, melyek a politizáló ember jellemzői. Mert nem elég csak kérni, s még kevésbé követelni, hanem nap mint nap olyan helyzetet kell teremteni, mely a jelző nélküli

állampolgár (még ha cigányként is szeretné önazonosságát megőrizni) méltóságának megfelelő. A kikezdehtetlen emberi méltóságról van szó. S a méltóság megjelenítésének létezőnek jogi keretei. Akár attól is függetlenül, hogy a többségi társadalom értékítélete támogató vagy éppen elutasító.

A bizonyítás kényszere

A kisebbség – történelmi látószögből nézve is – mindig hátrányban volt a többséggel szemben. Nyilván létszámából adódóan, de még inkább azért, mert a bizonyítás kényszere ránehezedett. S ez a bizonyítás vagy önbizonyítás számos csapdahelyzetet teremtett. Némelyek másságukat megőrizve érték el azt, amit a többségi társadalom tagjai nem is reméltek. Csakhogy ez a magatartás egy népcsoport számára nem lehet követhető. Már csak azért sem, mert a másság nem kizáró vagy kirekesztő kategória. Társadalompolitikai értelemben a legkevésbé. Mert ahol másság van, ott türelemnek is léteznie kell. A kettő egymástól elválaszthatatlan. S akik most a megmaradásért kapaszkodnak, arra is kell gondolniuk, hogy nem értékeket, életformákat stb. sajátítanak ki, hanem éppenséggel különbözőségükkel szeretnék hozzájárulni egy társadalmi önazonosság megteremtéséhez. Bármely kisebbség tagjaként. Az előnyök ugyan különbözőek, de ebből mégsem következhet az, hogy a tétlenség, a passzivitás állapotát valaha is tudomásul lehetne venni. Éppen ellenkezőleg: ebből a helyzetből kell kinkeservvel kitörni. A jogállamiság intézményrendszere erre értelmes esélyt nyújt.

Dr. Kerékgyártó T. István

Néptánc-, népzene-, népdal-, népszokás gyűjtő és azt színpadra állító rendezői és koreográfiai verseny

Ez év első felében a helyi, területi szervezetekkel és iskolákkal együttműködve eredményesen bonyolítottuk le nemzetiségenként az országos vers és prózamondó versenyünket. Már akkor meghirdettük és most az év második felében kívánjuk lebonyolítani a népszokásgyűjtő és azt színpadra állító rendezői és koreográfiai versenyünket.

A döntők megrendezésére, eredményhirdetésre, díjkiosztásra – anyagi okok miatt – a jövő év elején kerül majd sor. A pályázat lebonyolításába a jelentkezők számától függően a vers és prózamondó verseny megrendezéséhez hasonlóan be kívánjuk vonni az iskolákat illetve a helyi és területi szakmai és nemzetiségi szervezeteket.

Pályázatunkat az adott település (vagy tájegység) helyi szokásainak és a szokásokhoz kapcsolódó ének, zene, tánc, (dramatikus) játékok és szövegek gyűjtésére és azoknak színpadra rendezésére, illetve a szokáshagyományhoz illeszkedő felújítására hírdetjük meg. (A koreográfiát is kérjük ezekre az alapokra építeni.)

A gyűjtés és feldolgozás tárgyköre kapcsolódhat mind az évkör ünnepeihez (karácsony, húsvét stb.), mind az egyéni élet sorsfordulóihoz (születés, leány-legény élet, házasságkötés, teremtés), mind az adott település vagy tájegység nemzetiségi közösségének egyéb szokásaihoz. Pályázatunk tárgykörét azért adjuk meg ilyen széleskörűen, hogy minden pályázó a számára leginkább hozzáférhető, legértékesebb anyagot gyűjthesse fel, ha lehet olyat (is) gyűjtsön és olyan feldolgozást is kezdeményezzen ami gazdagítja az eddigi ismereteinket és új utakat talál azok mai funkcióinak keresésére a hagyományokhoz való hűség alapján.

Az eredeti gyűjtést magnóval, videóval vagy gépelve illetve olvasható kézírással kérjük elkészíteni és címünkre beküldeni. (A magnó és videokazetta mellé kérjük mellékelni írásban is az azon található anyag rövid ismertetését.) A megfelelő színvonalú anyagot továbbítjuk a Néprajzi Múzeum adattárának, ahol az részt vehet az országos néprajzi és nyelvjárási pályá-

zaton. A színpadi, rendezői és koreográfiai pályázatok szintén az előbbi módon kérjük címünkre beküldeni. Munkatársaink – lehetőségeink szerint – segítséget nyújtanak majd mind az anyaggyűjtő, mind a feldolgozói munkához. Ugyanakkor javasoljuk, hogy technikai és szakmai kérdésekben kérjék a helyi iskolák, múzeumok, honismereti körök, rádió- és tv-stúdiók és más szakmai fórumok illetve szakemberek segítségét is.

A legjobb pályázatokat a díjazás mellett módszertani kiadványok, hang- és videóanyagok formájában igyekszünk majd publikálni, és a tévé nemzetiségi és más műsorai számára eljuttatni.

Pályázatra való jelentkezését kérjük ez év november 15-ig címünkre, az illetékes szakreferens nevére eljuttatni. A jelentkezés tartalmazza a pályázó adatait (nevén, címen, telefonszámán stb.) túl a készítendő pályázat rövid tervét is: tárgykörét, elkészítésének módját, várható idejét.

SAKREFERENSEK:

Bódi Zsuzsanna	cigány szakreferens
Csonka József	cigány szakreferens
Hocópán Sándor	román szakreferens
Hollósy Zsuzsanna	szlovák szakreferens
Kishegyi Viktória	német szakreferens
Rusz Milán	szerb szakreferens
Sárosácz Mihály	horvát szakreferens
Kerékgyártó T. István	művészeti és kézművészeti szakreferens
Szász János	osztályvezető, egyben a szlovén és a többi kisebbség, nemzetiség szakreferense

CÍM:

**Magyar Művelődési Intézet
Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Osztálya
1011 Budapest I., Corvin tér 8.**

**Telefon: (06-1) 201-3766
Közvetlen telefonszám és fax: (06-1) 201-5782**

A nyugellátás emeléséről, egyösszegű kifizetéséről illetve egyösszegű kiegészítéséről

Az 50/1994. (X. 14.) országgyűlési határozat a nyugellátások emelésének egyösszegű hátralék-kifizetéséről rendelkezik.

A 38/1994. (VII. 18.) országgyűlési határozat, illetve a 110/1994. (VIII. 6.) kormányrendelet alapján november hónapban ki kell utalni az emelési összeg nyolcszorosát, azok részére, akiknek nyugdíját, rokkantsági nyugdíját a fent említett határozatok és kormányrendeletek alapján emelték. Illetőleg azoknak is, akiknek nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátását a 111/1994. (VIII. 6.) kormányrendelet alapján emelték.

Az emelés összege:

- Öregségi és rokkantsági (teljes) nyugdíj esetén minimum 800 Ft, maximum 2400 Ft.
- Résznyugdíj, özvegyi és szülői nyugdíj esetén maximum 1500 Ft.

– Árvaellátás, baleseti, özvegyi járadék esetén maximum 1000 Ft.

1994. szeptember 1-jétől:

- az özvegyi és sajátjogú nyugdíj, a baleseti nyugellátás, munkaképtelenségi járadék együttesen folyósítható összege: 13.000 Ft.
- a rokkantsági járadék összege: 6801 Ft (ez nem emelés!)
- a vakok rendszeres szociális segélyének összege: 8715 Ft.
- a központi szociális segély összege: 7945 Ft.
- a rendszeres szociális járadék összege: 7304 Ft.

A hozzátartozói ellátással pontosan annyi hónapnak megfelelő – és ugyan csak egyösszegű – emelés jár, ahány hónap alatt ellátást az 1993. december 31. és 1994. szeptember 1. közötti időszakban folyósították.

A rendszeres szociális járadékban részesülőknek – a 134/1994. (X. 22.) kormányrendelet alapján – egyösszegű kiegészítés is jár, melynek összege: 2400 Ft. Folyósítása 1994. december hó. Feltétele, hogy a rendszeres szociális járadékhoz való jogosultság 1994. január 1. óta fennálljon.

Ha a rendszeres szociális járadékra való jogosultság 1993. december 31. után és 1994. szeptember 1. előtt keletkezett, vagy szűnt meg, a jogosultság időtartamára visszamenőlegesen havi 300 forint összegű egyszeri kiegészítést kell ugyancsak 1994. decemberében folyósítani.

Ugyanez vonatkozik arra is, akinek jogosultsága 1994. szeptember 1. és november 20. között keletkezett vagy szűnt meg.

Dr. Pálfi Miklós

Tájékoztató a hadkötelesek fontosabb kötelezettségeiről és jogosultságairól

Az általános hadkötelezettség alapján minden magyar állampolgárságú és a Magyar Köztársaság területén élő férfi hadköteles. A hadkötelezettség a 17. életév betöltésekor kezdődik és annak az évnek a december 31. napjáig áll fenn, amelyben a hadköteles az 50. életévét betölti.

A hadkötelezettség magába foglalja:

1. a tájékoztatási (adatszolgáltatási)
2. bejelentési
3. megjelenési
4. szolgálati kötelezettséget.

Mit jelentenek ezek?

A tájékoztatási (adatszolgáltatási) és a bejelentési kötelezettség:

A katonai nyilvántartásba vett hadköteles külön felszólítás nélkül bejelenteni tartozik:

Ha megváltozik:

- a lakóhelye
- a neve
- a családi állapota
- gyermekei száma
- polgári szakképzettsége
- gépjármű vezetői engedélyt szerez
- iskolai végzettsége
- idegen nyelvismeretet tanúsító bizonyítványt szerez
- be kell jelentenie a besorozott hadkötelesnek, ha 3 hónapot meghaladó időtartamra külföldre távozik.

A hadkötelesnek a lakásváltozását a lakcím bejelentésére vonatkozó szabályok szerint a lakóhely illetékes jegyzőnek, a személyazonosító adatok vál-

tozását a személyi igazolvány bemutatásával, a többi adatváltozást írásban vagy személyesen, szóban kell a hadkiegészítő parancsnokságon 8 napon belül bejelenteni. A változások bejelentésekor mellékelni kell a változást tanúsító okiratokat is.

A három hónapot meghaladó külföldre távozást az e célra rendszerezett nyomtatványon az utazás megkezdése előtt legalább 8 nappal, a visszaérkezést pedig utána 8 napon belül kell a hadkiegészítő parancsnokságon bejelenteni.

Ha a hadköteles részére már kézbesítették a behívó parancsot, vagy a behívás várható időpontjáról értesítést kapott, csak engedéllyel utazhat külföldre. Az engedélyt a hadkiegészítő parancsnokságon kell kérni.

A megjelenési és a szolgálati kötelezettségekről a következő számban közlünk tájékoztatást.

Gönczi Lajos
nyugalmazott alezredes

Az önfeláldozó királyné

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király valahol Asszamban. Szerette népét és megtett értük minden tőle telhetőt. Alattvalói nagyon hűségesek voltak hozzá, és a király igen-igen boldogan élt imádott feleségével, Kamala Kuori királynéval.

De óh, jaj! A boldogság nem tart örökké. A boldogság olyan, mint a harmatcsepp a fa lombján. Történt pedig, hogy emésztő aszály sújtotta az országot. Kiszáradtak a rétek, egyetlen zöld foltocska sem virult semerre. Az emberek és barmok haldokoltak az éhségtől és szomjúságtól. A királyt gyötörte az emberekért való aggodalom, nagyon bántotta az országának, népének balsorsa. Felfogadott munkásokat, hogy ássanak nagy és mély tónak való medencét. A medence mély volt, de hol volt belőle a víz? Csontszárazon tátongott. Egyre mélyebbre és mélyebbre ástak, de egyetlenegy csepp víz nem sok, annyi sem buggyant elő a föld mélyéből. A király nem tudta mire vélni a dolgot, emberei pedig minden reményüket elvesztették.

Ebben az időben a király álmot látott. Az álom azt jövendölt, meg lehetne menteni az embereket, jönné a víz a mély medencéből, de fel kell áldoznia imádott királynéját!

A király felriadt, s vívódott magában. Ott volt hűséges, imádott felesége, amott meg alattvalói, akiket támogatni szent kötelessége. Mit tegyen? Elmesélte álmát a királynénak. Kamala meghallgatta, könnyek borították az arcát, de így szólt:

– Király, fel kell áldoznom magam az emberekért, akik olyanok, mintha a gyermekeim lennének. Tudom, soha nem leszel boldog nélkülem, de kérlek, engedj elmennem!

A király nem szólt. A medence szélén állott, maga elé meredt. Az emberek szomorúsággal vegyes izgalommal várakoztak. A királyné elbúcsúzott a királytól és belépett a medence üregébe. S csodák csodája! Víz, hűvös, tiszta, jóízű víz tört fel a mélyből. A király így kiállt a feleségének:

– Óh, szívem hölgye, Kamala! Meddig ér a víz?

– Óh, szívem ura, bokámig ér a víz! - jött a válasz

A víz gyorsabban emelkedett. A király újra megkérdezte:

– Óh, szívem hölgye, Kamala! Meddig ér a víz?

– Óh, szívem ura, derekamig ér már a víz! - érkezett a válasz.

A királyné továbbra is állt, a víz még magasabbra nőtt.

A király könnyáztatta hangon kérdezte:

– Óh, szívem hölgye, Kamala! Meddig ér a víz?

– Óh, szívem ura, nyakamig ér a víz! - jött a válasz a királynétől.

A királyné beljebb haladt a medencében és víz most már áradatként ömlött. A király orcáin peregtek a könnyek, míg kérdezte:

– Óh, szívem hölgye, Kamala! Meddig ér a víz?

– Óh, szívem ura, elborít a víz!

A királyné hangja már elhalóan érkezett és a gyönyörű Kamala Kuori örökre eltűnt az életet adó, életet követelő vízben. A király és alattvalói hangosan siratták királynéjuk vesztét. Máig is emlegetik önfeláldozását, hogy életét áldozta s ezzel megmentette az embereket a pusztulástól.

Indiai, asszami népmese
Schäferné Földvári Ilona
fordítása

REJTVÉNYEK — JÁTÉKOK

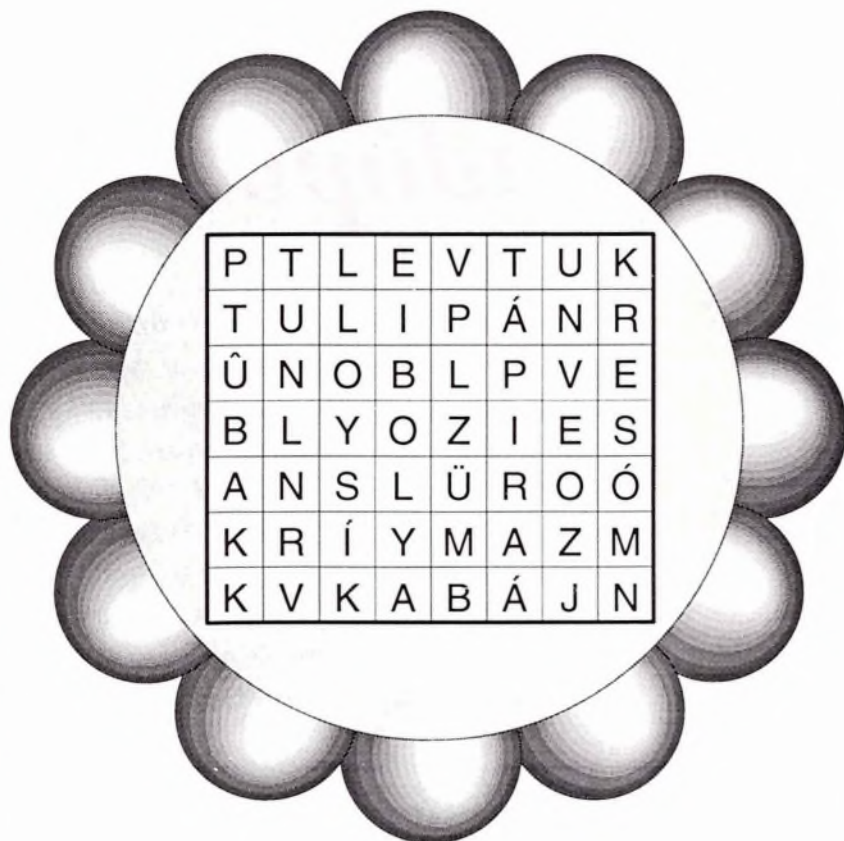
TALÁLÓS KÉRDÉSEK

1. Szegényt és gazdagot egyformán melegít. Mi az?
2. Melyik úton nem járt még ember?
3. Melyik három ember a legvénebb a földön?
4. Hol havat hint, hol vizet önt,
Hol jeget szór a fejére,
S elszáll, pedig szárnya nincsen,
Nyugatra, keletre.
Mi ez?

A megfejtéseiteket várjuk a szerkesztőségben!

KERESD A VIRÁGOKAT!

A vízszintes, függőleges és átlós sorokban rejtőzködnek!

Ha megtaláltátok a virágneveket (összesen négyet rejtettünk el), küldjétek be a szerkesztőség címére!

**Összeállította:
Bujdosó Jánosné**

OLVASTAD?

Melyik műben szerepelnek az alábbi szereplők? Írjátok meg, hogy ki a mű írója és mi a mű címe!

1. *Baló Boriska*
Baló Ágnes

Cím: _____

Író: _____

2. *Küsmödi Kelemen*
Gergő

Cím: _____

Író: _____

3. *Bornemissza Gergely*
Dobó István

Cím: _____

Író: _____

KINAI EBÉD

JÁTÉK

Az asztal körül ülnek a gyerekek. Az asztalon egy marék főtt rizs, szétszórva. A gyerekek kezében gombostű, előttük tányér.

Feladat: Ki tud több szem főtt rizst felszedni a gombostűre, és belerakni saját tányérjába. (A gombostűvel vigyázzatok!)

Jó szórakozást

NEM AKARSZ MÁR JÁTSZANI? MEGUNTAD A JÁTÉKAIDAT? ADD NEKÜNK!
A Cigány Szociális Központ gyermekei szívesen fogadják. 5000 Szolnok, Aranyi S. u. 5. (Alagsor)

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
 példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

**Előfizetési díj egy évre: 114 Ft,
 fél évre: 57 Ft**

A megrendelőlapot és az előfizetési díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

**5000 Szolnok, Szapáry út 19.
 Telefon/fax: 56/420-110**

**Előfizethető rózsaszínű
 postai utalványon.**

*Megrendelőink között
 az év végén
 ÉRTÉKES
 vásárlási utalványokat
 sorsolunk ki!*

Kisebbségi időpont

Szolnokon a cigány kisebbség kezdeményezésére a helyi választási bizottság a cigány kisebbségi önkormányzat választásának a napját a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásának napjával azonos időpontra, 1994. december 11-re tűzi ki. A helyi kisebbségi önkormányzati választás lebonyolítási határidejei, határnapjai megegyeznek a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választására meghatározott határidőkkel.

A választással kapcsolatos tudnivalókról a Választási Iroda munkatársai adnak felvilágosítást a Városháza (Szolnok, Kosuth tér 9.) földszint 12-es szobájában, illetve a 420-064-es telefonszámon.

Országos vásárok naptára

1994. november 5. — november 29.

November 5. (szombat)

Abony	oá.
Békéscsaba	oák.
Füzesabony	av.
Hajdúszoboszló	ok.
Jászberény	av+mgv.
Kecskemét	av.
Komló	ok+av.
Magyarnándor	oák.
Marcali	oák+av+mgv.
Ózd	oák.
Pécs	av.
Poroszló	oák.
Zirc	oák.

November 6. (vasárnap)

Békéscsaba	av.
Békésszentandrás	oák.
Bonyhád	oák.
Cegléd	av.
Csongrád	oák.
Debrecen	av.
Dömsöd	oák.
Dunaföldvár	av.
Gyöngyös	av.
Győr	av.
Hatvan	av.
Hódmezővásárhely	av.
Jászapáti	oá.
Kaposvár	ok+oá.
Kapuvár	av.
Kecskemét	av.
Kistelek	oák.
Kunágota	bv.
Lajosmizse	av+oák.
Miskolc	av.
Nagybaracska	bv.
Nagykőrös	av.
Pécs	oák+r+av.
Pér-Mindszent-	
puszta	bv.
Sárisáp	bv.
Siófok-Kiliti	av.
Sotvadkert	oák.
Sarkifalud	bv.
Szarvas	oák.
Szentes	av.
Tát	bv.
Tiszakécske	av.
Törökszentmiklós	av.
Vámosszabadi	bv.
Vásárosmiske	bv.
Zalaszentgrót	bv.

November 7. (hétfő)

Dunaújváros	oák.
Körmend	oák.
Putnok	oák.
Ráckeve	oák.
Szikszó	oák.

November 8. (kedd)

Iván	oák.
Pétersvára	oák.

Pusztaszabolcs	bv.
Szombathely	oák.
Zalaegerszeg	oák.

November 9. (szerda)

Csorna	oák.
Heves	oá.
Mezőcsát	oák.

November 10. (csütörtök)

Lövő	oák.
Mezőkövesd	oá.
Pannonhalma	ok.

November 11. (péntek)

Alap	oák.
Olmód	bv.
Pécs	ok+r.
Pusztamérges	oák.
Sásd	oák.
Szigetvár	oák.
Szombathely	ok.

November 12. (szombat)

Apc	oák.
Bátaszék	oák.
Csákánydoroszló	ok.
Csákvár	oák.
Hajdúszoboszló	ok.
Hévízgyörk	bv.
Jánoshida	oák.
Kecskemét	av.
Mezőberény	av.
Ózd	oák.
Pécs	ok+av.
Polgárdi	oák.
Siófok-Kiliti	av.
Tokod	bv+nmv.
Vecses	oák.

November 13. (vasárnap)

Baja	av.
Békéscsaba	av.
Cserdi	bv.
Csesztva	bv.
Dabas	oák.
Debrecen	av.
Dunavecse	oák.
Gyöngyösfalu	bv.
Hajdúszoboszló	ok.
Heves	av.
Hódmezővásárhely	av.
Jászszentandrás	oák.
Kecskemét	av.
Kemenes-	
szenkmárton	bv.
Kőszegporoszló	av.
Kunhegyes	av.
Mesztegyő	oák.
Miskolc	av.
Mosonmagyaróvár	bv.
Nemeskolta	bv.
Páztó	oák.

Pécs	oák+av.
Püspökszilágy	bv.
Siófok-Kiliti	av.
Tata	bv.
Tápiószentmárton	oák.
Tiszafüred	av.
Törtel	oák.
Zsédény	bv.
Zalaegerszeg	av.

November 14. (hétfő)

Békés	oák.
Körmend	oák.
Siklós	oák.
Szabadszállás	
(Csintova I.)	oák.

November 15. (kedd)

Felsőnyárad	oák.
Hatvan	oák.
Szombathely	oák.

November 16. (szerda)

Jánoshalma	oák.
Jánosháza	oák.
Rudabánya	oák.
Karcra	oák.

November 17. (csütörtök)

Balmazújváros	oák.
Drávfok	oák.
Edelény	oák.
Mezőberény	av.

November 18. (péntek)

Szombathely	ok.
-------------	-----

November 19. (szombat)

Aszód	oák.
Hajdúszoboszló	ok.
Hédervár	oák.
Jászberény	oák.
Kecskemét	av.
Kiskunlacháza	oák+av.
Mernye	ok.
Mohács	oák.
Pécs	ok+av.
Sarkad	oák.
Siófok-Kiliti	av.
Tarcal	oák.

November 20. (vasárnap)

Alsómocsolád	bv.
Békéscsaba	av.
Bük	bv.
Debrecen	av.
Dunaföldvár	oák.
Dunaújváros	av.
Győr	bv.
Hajdúszoboszló	ok.
Hatvan	av.
Hódmezővásárhely	av.

R Ö V I D Í T É S E K

av.	= autóvásár
bv.	= búcsúvásár
mgv.	= munkagép vásár
NTV-	= Nemzetközi Tavasz Vásár
nm	= népművészeti
oá.	= országos állatvásár
oák.	= országos állat- és kirakó vásár
oák+r	= országos állat-, kirakó-, és régiségvásár
ok.	= országos kirakó vásár
osk.	= országos sertés- és kirakó vásár
PN	= Pünkösdi Napok
r.	= régiségvásár
TNV	= Tavasz Nagyvásár
üv.	= ünnepi vásár
Zk	= zenés kirakó vásár

Jászapáti	av+mgv.
Jászládány	oák.
Kaposvár	ok.
Kecskemét	oák.
Kenderes	oá.
Kóka	oák.
Kunszentmiklós	oák.
Lukácsháza (felső)	bv.
Miskolc	av.
Monor	oák+av.
Mórahalom	oák.
Orosháza	av.
Páztó	av.
Pécs	oák+av.
Siófok-Kiliti	av.
Sopron	av.
Szászvár	oák+av+mgv.
Tiszakécske	oák.
Tokaj	oák.
Újkér	bv.
Újszilvás	oák.
Veresegyháza	bv.

November 21. (hétfő)

Győr	oák.
Körmend	oák.
Szil	oák.

November 22. (kedd)

Szombathely	oák.
-------------	------

November 23. (szerda)

Polgár	oák.
--------	------

November 24. (csütörtök)

Püspökladány	oák.
Szany	oák.

November 25. (péntek)

Dévaványa	oá.
Szombathely	ok.

November 26. (szombat)

Dég	ok.
Gyál	oá.
Hajdúszoboszló	ok.
Kecskemét	av.

Pécs	ok+av.
Sárvár	ok.
Siófok-Kiliti	av.

November 27. (vasárnap)

Abony	oák.
Békéscsaba	av.
Békésszentandrás	bv.
Bodrogkeresztúr	bv.
Csorna	av.
Debrecen	av.
Farmos	oák.
Fülöpszállás	oák.
Hajdúszoboszló	ok.
Hévízgyörk	bv.
Hódmezővásárhely	av.
Jászsalsó-	
szenzgyörgy	oák.
Jászárokszállás	oák.
Kaposvár	av.
Karcag	oák.
Kecskemét	av.
Kiskunfélegyháza	oák.
Kisújszállás	av.
Miskolc	av.
Nagyatád	oák.
Örkény	oák.
Pécs	oák+av.
Pécsvárad	oák.
Pilis	oák.
Rábatöttösa	bv.
Siófok-Kiliti	av.
Tóalmás	bv.
Zalaszentgrót	av.
Zsenye	bv.

November 28. (hétfő)

Bélapátfalva	oák.
Füzesabony	oák.
Körmend	oák.
Szécsény	oák.

November 29. (kedd)

Sajókaza	oák.
Szombathely	oák.

